

Lokaal

nr. 2 – FEBRUARI 2020

VVSG-maandblad voor
de lokale bestuurder

Verschijnt 11x per jaar / P2A9746

Samenwerken en delen

Jongeren doen het al

**BIJZONDER COMITÉ VAN
DE SOCIALE DIENST**

vernieuwd of toch niet

VOOR, TIJDENS EN NA DE FUSIE

de motor blijft draaien

**COLLECTIEVE AUTONOME DAGOPVANG
VOOR KWETSBARE OUDEREN**

overal een andere invulling

De VVSG wil zwaarder wegen op de politieke besluitvorming in die dossiers die er echt toe doen voor de lokale besturen.

Meer dan ooit samen sterk!

Op 27 december stelden de Vlaamse, Waalse en Brusselse verenigingen van steden en gemeenten hun gemeenschappelijk federaal memorandum voor aan de informateurs Joachim Coens en Georges-Louis Bouchez. Ook voor de lokale besturen is het belangrijk dat er snel een federale regering komt. Veel bekommernissen van burgers waarmee lokale besturen geconfronteerd worden, vergen immers een federaal antwoord.

Onze boodschap is kernachtig samen te vatten in vijf punten.

1. Overleg met de lokale besturen over alle federale dossiers die een impact hebben op het lokale niveau. Dit zal de kwaliteit van het beleid ten goede komen. Doe dat door een partnerschap met hun verenigingen.
2. Maak werk van een ambitieus armoedebeleid opdat iedereen in ons land menswaardig kan leven en verbeter de financiering van de OCMW's die op de eerste lijn staan om de armoede te bestrijden.
3. Ontmijn zo snel mogelijk de pensioenbom die onder de financiën van de lokale besturen ligt en die het gevolg is van het huidige gesloten systeem waarin alleen de lokale besturen de pensioenen van hun ambtenaren volledig zelf financieren. Ga naar een open systeem waarin alle overheden eenzelfde pensioenbijdrage betalen op de lonen van hun ambtenaren.
4. Betrek de lokale besturen als werkgevers bij de onderhandelingen met de vakorganisaties over de loon- en arbeidsvoorwaarden van het politie- en brandweerpersoneel, want zij betalen de factuur. Zorg voor een betere financiering van politie en brandweer.
5. Ken de lokale besturen eenzelfde taxshift toe als de private socialprofitsector, namelijk een korting op de patronale bijdrage voor de lage lonen en een veralgemeende verlaging van de patronale bijdrage tot 25 procent. Zo scheppen we de broodnodige extra arbeidsplaatsen in de zorg.

Als deze voorstellen in beleid worden omgezet, krijgen de lokale besturen zuurstof. Niet voor zichzelf, maar voor de mensen in dit land die recht hebben op een goede dienst- en hulpverlening. We hopen daarom dat deze punten een plaats vinden in het regeerakkoord van de nieuwe federale regering die er ooit wel eens zal komen. Ze zijn een perfecte illustratie van de vernieuwde ambitie van de VVSG: zwaarder wegen op de politieke besluitvorming in die dossiers die er echt toe doen voor de lokale besturen.

Om dit doel te bereiken hebben we een sterke vereniging nodig. We roepen alle lokale politieke mandatarissen en alle medewerkers op om aan deze sterke VVSG mee te werken. Samen met de raad van bestuur en onder impuls van onze nieuwe algemeen directeur Kris Snijkers staat er een ploeg van zeer gedreven VVSG-medewerkers klaar om deze steile ambitie waar te maken. Meer dan ooit samen sterk!

Piet Van Schuylenbergh, wnd. algemeen directeur

STEFAN DEWICKERE

8

politieke organisatie

Het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst is vernieuwd, of toch niet?

Nu elk OCMW een Bijzonder Comité van de Sociale Dienst heeft, is het tijd voor een stand van zaken. Grijpen deze Comités de kans om uit de veelheid aan individuele gegevens een sociaal beleid uit te stippelen?

GF

16

fusies

De motor moet draaien

Na de politieke keuze voor een fusie en een eventuele naamsverandering, moest ook de veel grotere organisatie een bijsturing krijgen. Dit proces is in de zeven fusiegemeenten zwaar geweest maar biedt vanaf nu ook veel nieuwe perspectieven.

STEFAN DEWICKERE

34

klimaat

Wees voorbereid

De Amerikaanse professor Jeremy Rifkin ziet hoe de derde industriële revolutie is begonnen. Ook lokale besturen moeten zich stante pede voorbereiden op deze digitalisering en de groeiende deeleconomie.

CHRISTOPHE FINK: HET MIDDELPUNT VAN DE WERELD

48

IN ELK NUMMER

- 2 Opinie
- 4 Kort
- 14 Estafette
- 28 De toekomst
- 58 In contact
- 60 Agenda
- 61 Op zoek... naar nieuwe collega's?
- 62 Burgemeester Triljoen

- 31 De Pluimen
- 34 Interview met Jeremy Rifkin
- 41 Klimaatfonds
- 44 Stadslandbouw
- 48 Kunst in opdracht
- 52 Collectieve autonome dagopvang
- 54 SDG's bij de brandweer
- 56 Lille houdt van duurzaam

DOMEINEN

- 8 Het bijzondere Comité van de Sociale Dienst
- 12 Uittredingsvergoeding mandatarissen
- 16 Fusies: de organisatie
- 24 De integriteitscoördinator

OP DE COVER

Terwijl de ene enthousiaste Chirojongen uit Mariakerke de elektrische fiets bestuurt, zorgt de tweede voor evenwicht en de derde meldt dat ze onderweg zijn. Foto Bart Lasuy

COLOFON

HOOFDREDACTEUR Marlies van Bouwel **REDACTIE** Marleen Capelle, Pieter Plas, Bart Van Moerkerke **COVERBEELD** Bart Lasuy **VORM** Ties Bekaert **DRUK** Graphius **ADVERTENTIES** Peter De Vester, peter@moizo.be, T 03-326 18 92 **VACATURES** Monika Van den Brande, vacatures@vvsbg.be, T 02-211 55 43 **ABONNEMENTEN** abonementen@vvsbg.be, T 02-211 55 07 **PRIJS ABONNEMENT 2020** Een jaarabonnement kost 75 euro bij levering van minstens tien exemplaren op één adres, 100 euro voor een individueel postabonnement voor VVSG-leden en 150 euro voor niet-leden. Een abonnement is jaarlijks opzegbaar in november. **VERANTWOORDELIJK UITGEVER** Kris Sniijkers directeur VVSG vzw **VERENIGING VAN VLAAMSE STEDEN EN GEMEENTEN VZW** Bischoffshemilaan 1-8, 1000 Brussel, T 02-211 55 00, www.vvsbg.be **CONTACT** info@vvsbg.be

Ondertekende artikelen verbinden alleen de auteurs. Reacties zijn welkom. De redactie zal deze naar eigen inzicht al dan niet opnemen, inkorten of er melding van maken. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kris Snijkers is licentiaat in de politieke wetenschappen en heeft een postgraduaat in bedrijfsbeleid. Hij was tijdens de vorige legislatuur (adjunct-)kabinetschef van Vlaams minister van Binnenlands Bestuur Liesbeth Homans.

STEFAN DEWICKERE

Nieuwe algemeen directeur wil bruggen slaan

Kris Snijkers (40) wordt de nieuwe algemeen directeur van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Dat heeft de Raad van Bestuur van de VVSG op 15 januari beslist als sluitstuk van de aanwervingsprocedure. Hij start op 3 februari en volgt Mieck Vos op die half oktober aan de slag ging als kabinetschef bij Vlaams minister Bart Somers.

Kris Snijkers is al bijna twintig jaar met lokale besturen bezig: 'Eerst werkte ik aan de universiteit als onderzoeker, later als communicatieadviseur en als beleidsadviseur. In de taak van algemeen directeur van de VVSG komt dit allemaal bijeen: kennisdeler, belangenbehartiger en netwerkbouwer.' Twaalf jaar geleden werkte hij op het Kenniscentrum Vlaamse Steden, in het huis van de VVSG. 'Het is nu heel interessant om terug te keren. Ondertussen is de organisatie natuurlijk geëvolueerd, er is een andere sfeer, meer personeel en een nieuwe visie en strategische aanpak. De afgelopen jaren stond ik aan de buitenkant, nu wil ik de organisatie intern leren kennen en voelen wat er speelt. Als algemeen directeur wil ik de brug slaan tussen de leden, met het bestuur, en de medewerkers. Intern zal ik mij inzetten om mee te vertalen wat het bestuur en de leden willen en aan de medewerkers hoop ik een omgeving te bieden waarin ze hun opdracht kunnen vervullen. Ik wil een balans zoeken tussen de visie en de volgende concrete stap die de organisatie zet en die door iedereen, medewerkers en leden, wordt gedragen,' zegt Kris Snijkers.

.....
Marlies van Bouwel

Tot 1 maart

Vijfde Onroerendergoedprijs

Met de Onroerendergoedprijs 2020 gaat de Vlaamse overheid voor de vijfde keer op zoek naar beschermd erfgoed dat een speciale vermelding verdient. Deze jaargang staat opnieuw in het teken van bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed dat publiek toegankelijk is. De winnaar kan een particulier zijn, een openbaar bestuur of een andere initiatiefnemer. De jury kiest drie laureaten die elk 2500 euro ontvangen, de winnaar krijgt daar op 2 oktober nog eens 12.500 euro bovenop.

www.onroerendergoedprijs.be/inschrijven

Lokale belastingen blijven in vier op de vijf gemeenten gelijk

81% van de gemeenten wijzigt dit jaar niets aan de aanvullende personenbelasting (APB) of de opcentiemen op de onroerende voorheffing (OOV), en houdt de twee belangrijkste belastingtarieven dus op hetzelfde niveau als in 2019. Dat heeft voor een stuk te maken met de extra middelen die Vlaanderen vrijmaakt voor de lokale besturen. Gemeenten die de belastingen wel wijzigen, verlagen in de meeste gevallen de APB en/of verhogen de OOV. Dat blijkt uit de voorlopige resultaten van een onderzoek van de VVSG. Gemeenten gebruiken deze middelen om lokaal beleid te kunnen voeren. In zestien gemeenten is sprake van een lokale taxshift: de inwoners betalen vanaf 2020 minder APB terwijl het OOV-tarief stijgt. Daarnaast laat het overgrote merendeel van de gemeenten (265) het APB-tarief ongewijzigd. Zo gaan ze dus mee in de federale taxshift, waarbij arbeid minder wordt belast. Die federale taxshift leidt tot minder opbrengsten voor de gemeenten. Ook dit jaar blijkt dat de Vlaamse gemeenten dit dus niet compenseren met een verhoging van de gemeentelijke APB.

Als een gemeente de belastingen optrekt, is het in de meeste gevallen de OOV. Een van de verklaringen daarvoor is dat de Vlaamse regering de compensatie voor de gedeerde inkomsten uit investeringen in materieel en outillage in 2015 schrapt. Door het Vlaamse beleid verdwijnt de fiscale basis van materiaal en outillage, waardoor bepaalde gemeenten veel minder ontvangen uit de OOV. 13% van de gemeenten (39) verhoogt het OOV-tarief.

De VVSG heeft momenteel zicht op de tarieven van 291 van de 300 gemeenten. Een uitgebreide analyse en het overzicht van de tarieven van alle gemeenten zou bij verschijning van deze *Lokaal* al beschikbaar moeten zijn. De tarieven van vorig jaar staan ook op vvsb.be.

Ben Gilot

2020, Jaar van de Zorg

Als het aan het gemeentebestuur van Malle ligt, wordt 2020 het Jaar van de Zorg. Daarom zet het alle facetten van zorg in de kijker onder het thema 'Want zorg verbindt...'. Inwoners kunnen vanaf maart eigen zorgprojecten indienen, zodat ze een financieel duwtje in de rug kunnen krijgen. Het gemeentebestuur gaat dit jaar op bezoek in de verschillende Malse zorgcentra en zal alle activiteiten die met zorg te maken hebben organiseren. Dit geldt ook voor het feest ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het sociaal huis, het dienstencentrum De Ring en woon-zorgcentrum Ter Bleeke. Het Huis van het Kind wordt dan weer vijf jaar oud. Het gemeentebestuur hoopt dat inwoners zich dankzij zorginstellingen of allerlei zorginitiatieven goed kunnen voelen in Malle.

Marlies van Bouwel

Met de nieuwe identiteitskaart neemt België een voortrekkersrol op zich. We hebben in elk geval alle gegevens die betrekking hebben op de privacy gerespecteerd. Het is heel duidelijk dat niet iedereen toegang heeft tot de gegevens die op die kaart staan. Het gaat om de dienst burgerlijke stand en de politiediensten. Het is ook aan de houder van de kaart om te kijken welke transacties hij ermee doet.

Minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid Pieter De Crem (CD&V) over de eID met vingerafdrukken – De Morgen 15/1

Vertrouw de overheid voor geen meter.

Jean-Marie Dedecker (LDD), burgemeester van Middelkerke – Het Laatste Nieuws 14/1

En maar klagen over te hoge belastingen. We stellen ons te weinig de vraag hoe ons leven en onze portemonnee er aan het eind van de maand zouden uitzien zonder de overheidssector. Laten we niet de illusie koesteren dat alles goedkoper en efficiënter zou zijn als alles door de private sector werd georganiseerd. Kijk maar eens naar de kosten van onderwijs of gezondheidszorg in landen waar die privaat worden aangeboden.

Hoogleraar sociologie Ive Marx (UAntwerpen) – De Standaard online 14/1

Hoe communiceer je het #meerjarenplan? Een gouden formule is er niet, maar hoe @dendermonde het aanpakt, daarvan zijn we fan! #kortom <https://bit.ly/369xG4j>

@Kortom Twitter 8/1

Uit de cijfers van @ABB_Vlaanderen blijkt dat de lokale besturen de komende jaren meer dan 2 miljard euro extra investeren dankzij de financiële impuls van de #Vlaeg. Goed nieuws voor de burger, de lokale ondernemer en de economie. #investeren #werkenaanoplossingen

@BartSomers Viceminister-president van de Vlaamse Regering en minister Samenleven en Binnenlands Bestuur – Twitter 14/01

We beseffen dat de bedragen hoog zijn. Maar een camera is razend efficiënt in het afdwingen van veilig verkeer. Hoe minder overtredingen, hoe beter.

De Leuvense schepen van Mobiliteit David Dessers (Groen). Vlaamse gemeenten zien hun inkomsten uit GAS-boetes stijgen door slimme camera's die verkeersinbreuken vastleggen – Het Nieuwsblad 21/1

Waarom lintbebouwing en ruimtelijke versnippering in Vlaanderen u véél geld kosten. Slecht openbaar vervoer en

Praktijkgids Gemeentewegendeel

Sinds 1 september 2019 zijn er nieuwe regels voor gemeentewegen, hun aanleg, wijziging, beheer en handhaving van kracht. Het lokale beleid moet bijdragen aan een veilig wegennet en een fijnmazig netwerk van trage wegen. Steden en gemeenten krijgen meer instrumenten en autonomie om deze doelstellingen te realiseren. Deze gids kadert en interpreteert het nieuwe Decreet Gemeentewegen, en vertaalt de artikels naar concrete procedures. De gevolgen van de herziening van de fameuze buurtwegenwet worden in kaart gebracht. Bijzondere aandacht gaat naar de koppeling met sectorregulering zoals het omgevingsrecht. Een praktisch onderdeel over de uitdagingen waarvoor lokale besturen staan op het vlak van gemeentewegen, focust nog specifiek op de trage wegen. De gids is gestoffeerd met goede voorbeelden, handreikingen en modeldocumenten, en vormt op die manier een onmisbaar naslagwerk.

- J. Braet Johan, F. Charlier, S. Clays
- Praktijkgids Gemeentewegendeel
- Uitgeverij die Keure, Brugge
- 39 euro

Inspiratiegids: gezonde school, gezonde gemeente

Wat een Gezonde School en een Gezonde Gemeente met elkaar gemeen hebben? Ze zetten beide hun schouders onder een gezond flankerend onderwijsbeleid. En dat doen ze best ook samen, want wat je samen doet, doe je gewoon beter. Geen idee hoe je daar als lokaal bestuur aan begint of heb je nood aan tips en tricks om dat stapje verder te gaan? De inspiratiegids *Samen sterk: onderwijs en gezondheid* toont je de weg naar kant-en-klare materialen en methodieken en naar alle ondersteunende partners op het veld. Stof genoeg om meteen met vol enthousiasme aan de slag te gaan. Resultaat? Gezondere leerlingen op school én dus ook in je gemeente.

www.gezondleven.be/files/onderwijs.pdf

Energiefondsen: jaarlijks 30 miljoen extra nodig

Het is goed dat het federale parlement na jarenlang aandringen van de VVSG, Brulocalis en de Union des Villes en Communes de Wallonie de middelen vond om de OCMW's eenmalig 6 miljoen euro extra te geven in de strijd tegen energiearmoede, maar er is veel meer geld nodig om echt iets aan de problemen te kunnen doen. 400.000 mensen kampen in België met energiearmoede. Om hen te helpen hebben de OCMW's veel meer ondersteuning nodig van de federale overheid en moeten de energiefondsen structureel verhoogd worden.

De OCMW's krijgen sinds 2002 jaarlijks geld uit de energiefondsen om mensen met energieschulden te helpen. Het geld gaat zowel naar personeel om mensen te begeleiden als naar de tussenkomst in onbetaalde rekeningen of naar preventie. Het geld zelf – goed voor zo'n 53 miljoen euro per jaar – komt grotendeels van een bijdrage die iedereen betaalt op de energiefactuur. Sinds 2012 is de indexering van het bedrag bevroren, zeer tegen de zin van de OCMW's die al jaren om een blijvende indexering vragen. Logisch, want ook de energieprijzen stijgen en dus ook het aantal mensen die het moeilijk hebben. Door de bevroering liepen de OCMW's al 21 miljoen euro mis. 6 miljoen wordt nu eenmalig extra toegekend.

Al jaren komen steeds meer mensen in de problemen met hun energiefactuur. Volgens het Platform Energiearmoede (opgericht in de schoot van de Koning Boudewijnstichting) leven 400.000 gezinnen in ons land in energiearmoede. In 2017 kregen 120.000 gezinnen steun van de OCMW's met behulp van de energiefondsen. In de grofweg 60.000 dossiers schuldhulpverlening die de Vlaamse OCMW's behandelen, zitten zo goed als altijd onbetaalde rekeningen van nutsbedrijven. OCMW's trachten te helpen waar ze kunnen, maar willen problemen bij de wortel aanpakken. Dat betekent dat ze op allerlei vlakken moeten kunnen inzetten: tussenkomst in de factuur, begeleiding voor wie zijn geld moeilijk kan beheren, afbetalingsplannen met schuldeisers, energiebesparende maatregelen... Dit kost geld. Een eenmalige indexering volstaat niet. Een gebrek aan middelen bij de OCMW's brengt mee dat mensen minder goed geholpen kunnen worden. Nu gebruiken de OCMW's al eigen middelen, maar ze kunnen de gaten niet blijven dichtrijden.

Daarom vragen de OCMW's dat de bevroering van de indexering volledig ongedaan gemaakt wordt vanaf 2021. Ook de financiering van het globale fonds moet omhoog. Volgens de studie van het Platform energiearmoede is jaarlijks 30 miljoen extra nodig. Daarnaast willen de OCMW's dat alle overheden samen werk maken van globaal én gecoördineerd armoedebeleid. Wie bij het OCMW aanklopt, heeft problemen op allerlei vlakken, niet enkel energiearmoede. Deze mensen hebben dikwijls ook geen werk, hun inkomen is te laag, hun woning ondermaats. OCMW's willen op alle fronten kunnen remediëren en mensen kunnen emanciperen. De OCMW's willen ook dat het federale niveau ervoor zorgt dat de laagste inkomens stijgen in combinatie met een doorgedreven en efficiënt activeringsbeleid, wat regionaal moet gebeuren. Ten slotte moet de energiefactuur betaalbaar worden voor iedereen.

.....
Nathalie Debast

Sofie Lemaire vindt dat er veel te weinig straten naar vrouwen zijn vernoemd.

Meer vrouw op straat

Een jaar geleden lanceerde journaliste Sofie Lemaire een oproep voor 'Meer vrouw op straat', om steden en gemeenten zo aan te moedigen vrouwen vaker een plek in de publieke ruimte te geven. Lemaire werkte intussen ook aan een televisieprogramma waarin ze de verhalen van enkele straffe Vlaamse vrouwen zal vertellen. Vanaf begin maart is dit te zien op Canvas.

Om de impact en het engagement van steden en gemeenten te onderstrepen zou het fantastisch zijn deze campagne te kunnen afsluiten met een overzicht van alle straten, pleinen, gebouwen en kunstwerken met een verwijzing naar vrouwen die er in dat jaar zijn bijgekomen. Werden er in jouw stad of gemeente op dit vlak het afgelopen jaar plekken gerealiseerd of zijn er concrete beslissingen genomen voor de (nabije) toekomst, dan mag je het Sofie Lemaire en haar ploeg laten weten via meervrouwopstraat@canvas.be.

Steden en gemeenten die nog niets ondernemen, spoort Lemaire aan om nog zoveel mogelijk nieuwe plekken naar vrouwen te vernoemen. Al is het bijvoorbeeld 'maar' een principiële goedkeuring op de gemeenteraad voor een verkaveling die pas over enkele jaren verwezenlijkt zou worden, het is het uitgelezen moment om het engagement van de steden en gemeenten nog eens in de verf te zetten.

Katrien Gordts

Geen alcohol

Met Tournée Minérale roepen de Stichting tegen Kanker en VAD/De Druglijn alle Belgen op om de hele maand februari geen alcohol te drinken. Ook jouw organisatie, sportclub, vereniging, horecazaak, ziekenhuis, stad of gemeente kan veel doen om van Tournée Minérale een ongezien succes te maken!

www.tourneeminerale.be

Tot 21 april

Haalbaarheidsonderzoek herbestemming parochiekerk

Gemeenten en kerkbesturen kunnen tot 21 april een aanvraag indienen voor een begeleid en gesubsidieerd haalbaarheidsonderzoek voor de volledige herbestemming of de nevenbestemming van een parochiekerk. Het Projectbureau 'Herbestemming Kerken' begeleidt dit traject. Na de aanvraag volgt een vrijblijvend gesprek. Dit is de laatste oproep in deze formule.

lokaalbestuur.vlaanderen.be zoek op herbestemming parochiekerken

gepost

dure nutsvoorzieningen (en dus hoge rekeningen voor iedereen). En méér ongevallen op de weg. Analyse van een onverdachte bron @OmgevingVL

@hajobeeckman: Loodst je op @MNMbe @vrtradio2 @radio1be en @vrtnws door het verkeer - Twitter 11/01

Het is onvermijdelijk dat elektrisch rijden belast zal worden en de kans is groot dat het zal gebeuren via een kilometerheffing. Mettertijd zullen elektrische wagens goedkoper worden, de overheid zal dan extra taksen heffen op het elektrisch rijden. De kilometerheffing is noodzakelijk. Door te belasten op gebruik van de wagen en niet op het bezit, voer je een eerlijker beleid.

Professor Mobiliteitsbeleid Bert van Wee van de Technische Universiteit Delft - Het Laatste Nieuws 14/1

Zo trots dat we ons voor één jaar lang SDG Voice mogen noemen! #SDGVOICES
@StadHarelbeke Twitter 14/01

De overheid moet beseffen dat cohousing de woningnood voor mensen met een laag inkomen niet oplost. Een coöperatief model kan daar uitkomst bieden. In Zürich werkt dat goed. Je koopt een aandeel als een soort huurwaarborg en vervolgens betaal je huur. Je bent geen eigenaar, wel aandeelhouder.

Architecte en stedenbouwkundige Peggy Totté - De Tijd 17/1

Winst en zorg leven op gespannen voet. Een model dat de kwaliteit van de zorg ondergeschikt maakt aan de dividenden van de aandeelhouders, is niet het model dat de beste zorg levert.

VVSG-woordvoerder Nathalie Debast over het stijgende aantal commerciële woon-zorgcentra in Vlaanderen - Het Nieuwsblad 21/1

Vandaag ook gelezen in @HLN_BE? @idewe bevroeg 1.400 medewerkers in het #woonzorgcentrum. Daaruit blijkt dat 8 op 10 hun job graag doen. Merkelijk meer dan het gemiddelde over alle beroepen heen (bijna 6 op 10) #WerkenInDe-OuderenzorgIsPleasant #Ouderenzorg
@ZorgnetIcuro - Twitter 13/01

Extra steun aan ouderen met een laag inkomen zal de gemiddelde dagprijs van een rusthuisverblijf niet doen zakken. Het is belangrijk dat de overheid ook de subsidies aan de woon-zorgcentra verhoogt, zodat die de juiste omkadering kunnen blijven bieden. (...) Binnen een paar jaar komt er door de vergrijzing een grote toevloed van nieuwe bewoners aan. Als we daar nu niet op anticiperen, zal dat de prijzen op termijn nog forser doen stijgen.

Margot Cloet, bestuurder van Zorgnet-Icuro, koepelorganisatie van zorginstellingen in Vlaanderen - Het Nieuwsblad 17/1

Het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst is vernieuwd. Of toch niet?

Sinds 1 januari 2019 moet elk OCMW een Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst inrichten, dus ook de OCMW's die het toekennen van individuele dossiers voor maatschappelijke dienstverlening en maatschappelijke integratie vroeger regelden via de Raad voor Maatschappelijk Welzijn of het Vast Bureau. Na een jaar merkt *Lokaal* dat de Comités doorgaans het advies van de maatschappelijk werker volgen, maar dat ze zelden de informatie uit de individuele dossiers gebruiken om adviezen voor beter lokaal sociaal beleid te formuleren.

Sinds een jaar neemt het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst in alle 300 Vlaamse gemeenten de beslissingen over individuele dossiers die worden voorbereid door de maatschappelijk werkers van de sociale dienst van het OCMW. In dit sociaal onderzoek weegt deze maatschappelijk werker de leefsituatie van de aanvrager af tegen de wettelijke voorwaarden voor een steunmaatregel en beschrijft

de mogelijkheden en problemen van de cliënt. Het onderzoek vormt de basis voor het voorstel aan het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst om al dan niet een leefloon toe te kennen, financiële steun of ondersteuning bij de tewerkstelling. Dit voorstel, en de beslissing van het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst, heeft een zeer grote impact op het leven van vaak kwetsbare burgers.

Via een enquête peilde de VVSG naar de werking van het nieuwe of vernieuwde Bijzondere Comité van de Sociale Dienst. Deze enquête verspreidde ze bij 1497 respondenten: voorzitters van het BCSD, leden van het BCSD, algemeen directeurs, en directeurs en diensthoofden van de sociale dienst. Met 305 ingevulde enquêtes haalden we een responsgraad van 21%. Maar wat belangrijker is: we bereikten hiermee 200 van de 300 lokale besturen. Op één na antwoordden ook alle centrumsteden. De respondenten hebben diverse profielen: 44 algemeen directeurs, 17 adjunct algemeen directeurs, 72 leden van het BCSD, 45 voorzitters van het BCSD en 133 diensthoofden of directeurs van de sociale dienst.

Na de publicatie van dit artikel zullen we onze kennis over de werking van het comité verdiepen door met deze resultaten in de hand in gesprek te gaan met maatschappelijk werkers, politici en verantwoordelijken van de sociale dienst.

De toelichting van het dossier

Een derde van de maatschappelijk werkers licht zijn dossiers altijd zelf toe op het Bijzondere Comité, een derde doet dat nooit en bij een derde van de OCMW's gebeurt dat soms, onder meer omdat er een beurtroelsysteem bestaat waarbij op elke zitting één maatschappelijk werker of het diensthoofd alle dossiers toelicht. Een andere reden voor dit 'soms' is het hoorrecht. Als een cliënt wordt gehoord op het Bijzondere Comité, is de maatschappelijk werker meestal ook aanwezig. Als de maatschappelijk werker of het diensthoofd veel vragen van het Comité verwacht of als er onduidelijkheid is, zal de maatschappelijk werker meestal ook aanwezig zijn om de vragen te kunnen beantwoorden. Dit zijn meestal de meer complexe en moeilijke dossiers. Als de maatschappelijk werker het dossier niet zelf toelicht, doet het diensthoofd dat meestal. In vergelijking met de vorige beleidsperiode zien we een afname van vijf procent van de maatschappelijk werkers die hun dossiers zelf komen toelichten. Wellicht gebeurde het vorige legislatuur ook al

Gemeenten waar het toekennen van individuele steun vroeger op de Raad voor Maatschappelijk Welzijn werd besproken, hebben hiervoor sinds 1 januari vorig jaar een Bijzonder Comité van de Sociale Dienst.

STEFAN DE WILCKERE

Dikwijls praten politici en ambtenaren met een zeker dedain over elkaar. Toch moeten maatschappelijk werkers bewust meer in dialoog treden met beleidsmakers, want voor veel lokale politici is sociaal werk iets waarin ze moeilijk inzicht verwerven.

vaker door het diensthoofd, terwijl de maatschappelijk werker dit langer geleden zelf deed.

Beperkt onderling contact

Volgens de cijfers bestaat er maar weinig interactie tussen de leden van het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst en de maatschappelijk werker. Dit horen we ook op de jaarlijkse VVSG-bijeenkomst van vijftig maatschappelijk werkers, de G50, die met beide voeten in het werkveld staan maar bijzonder weinig ambitie tonen om de dialoog met de politici te stimuleren. Zelfs na brainstorming over ideeën voor een beter contact tussen politici en maatschappelijk werkers

werd er in een volgende ronde nauwelijks op gestemd, terwijl er wel veel animo was voor het beperken van de kafkaïaanse administratie en het ondersteunen van innovatie. Dikwijls praten politici en ambtenaren met een zeker dedain over elkaar, alsof ze elkaar in de weg zouden zitten. Toch moeten maatschappelijk werkers goed nadenken over hun positie en bewust meer in dialoog treden met beleidsmakers, want voor veel lokale politici is sociaal werk iets waarin ze moeilijk inzicht verwerven. Voor hen is het dikwijls niet duidelijk wat er precies gebeurt in de relatie tussen cliënt en maatschappelijk werker, terwijl die handelruimte enorm belangrijk is

om het vertrouwen van een cliënt te winnen en hem of haar goed te kunnen begeleiden. Voor sterker sociaal werk is een dialoog tussen politici en maatschappelijk werkers dus raadzzaam.

Het voorstel meestal bekrachtigd

OCMW-medewerkers klagen dikwijls dat de politici andere beslissingen nemen dan wat de maatschappelijk werker voorstelt. Volgens dit VVSG-onderzoek bij de besturen klopt dit niet. Meer dan driekwart van de besturen (84%) zegt dat dit zelden of nooit gebeurt. Minder dan een vijfde van de lokale besturen geeft dus aan dat een beslissing soms afwijkt. Meestal heeft dit dan te maken met de inkomensituatie van de cliënt, bijvoorbeeld het al dan niet aanrekenen van inkomens. Ook de aanwezigheid van kinderen in het gezin speelt mee in de afwijkingen. De beslissing van het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst kan strenger, maar ook milder uitvallen dan wat de maatschappelijk werker heeft voorgesteld. Het Bijzondere Comité legt soms een snellere terugbetalingstermijn op of beslist tot een zwaardere sanctie. Dan is het dus 'strenger'. Bij 'mildere' beslissingen heeft het 'hoorrecht' meestal een invloed. In de ruwe data vinden we meerdere keren dat de aanwezigheid en/of het verhaal van de cliënt als effect had dat een beslissing 'milder' werd. Hierbij speelt de houding van de cliënt een belangrijke rol. Cliënten die zich eisend opstellen, maken wellicht minder kans op een gunstige beslissing. Ook al is een advocaat een wettelijke mogelijkheid, in de praktijk werkt het dikwijls averechts. Tranen helpen daarentegen wel degelijk.

Genoeg handelruimte hebben is voor de maatschappelijk werkers belangrijk om het vertrouwen van de cliënt te winnen, maar het is onduidelijk voor de politici.

De cliënt gehoor geven

Volgens de regelgeving hebben cliënten het recht aanwezig te zijn bij de bespreking van hun dossier op het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst en hun dossier te bepleiten, ze moeten daarover ook actief geïnformeerd worden. Toch wordt er in veertig procent van de gemeenten zelden of nooit een cliënt gehoord op het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst, in de helft van de gemeenten gebeurt dat soms en in acht procent dikwijls tot heel dikwijls. Het hoorrecht lijkt vooral ingeburgerd in de grotere lokale besturen. Opvallend is dat het grootste deel van het hoorrecht op vraag van de cliënt (55%) en de maatschappelijk werker (34%) wordt georganiseerd. Een veel kleiner onderdeel van het hoorrecht wordt gevraagd door diensthoofden en in slechts zes procent komt de vraag van het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst.

Volgens diensthoofden is een negatief advies van de maatschappelijk werker in 65 procent van de aanvragen de aanleiding om een cliënt te horen. De cijfers en citaten geven heel uiteenlopende dynamieken aan. Soms maakt een cliënt gebruik van het hoorrecht, omdat een maatschappelijk werker wijst op het negatief advies dat hij aan het Bijzondere Comité zal voorleggen.

OCMW-medewerkers klagen dikwijls dat de politici andere beslissingen nemen dan wat de maatschappelijk werker voorstelt. Volgens dit VVSG-onderzoek bij de besturen klopt dit niet.

Maatschappelijk werkers laten de cliënt het Bijzondere Comité dan 'bespeken'. Dit strategische inzetten van het hoorrecht lezen we in een toelichting bij de vragen: 'Als we verwachten dat het Bijzondere Comité de vraag niet zal goedkeuren, kan het effect hebben de cliënt zelf de vraag te laten stellen en toelichten. Er wordt dan veel minder snel geweigerd. Het Comité is dan milder in zijn beslissingen.' In een andere toelichting zien we een andere strategie: 'Het hoorrecht is soms een wake-up call voor de cliënt, soms kan de maatschappelijk werker iets ook nooit zo krachtig onder woorden brengen als een cliënt het zelf kan uitspreken. (Er wordt altijd gekeken naar de draagkracht van de cliënt in zulke gevallen.)' Een aantal citaten verwijzen daarnaast ook naar een soort 'controlerol' die het Bijzondere Comité wil opnemen bij vermoeden van fraude, om een cliënt te wijzen op de ernst van de situatie of bij toekenning van een

doorgangswoning. Eén Bijzondere Comité van de Sociale Dienst wil sowieso alle personen van de doelgroep studenten horen.

De kastanjes uit het vuur

Het strategisch inzetten van cliënten om hun dossier in de goede richting te sturen is op zijn minst opvallend. En het roept ook vragen op. Laat de maatschappelijk werker hier de cliënt de kastanjes uit het vuur halen? Wat is de impact daarvan op de persoon in kwestie, is hij of zij voldoende gewaard? In welke mate bereiden maatschappelijk werkers de cliënt voor op dat 'gesprek' met het Bijzondere Comité? Nemen ze dan zelf voldoende ver-

antwoordelijkheid om een dossier te verdedigen? Of heeft deze houding te maken met de beperkte rol die maatschappelijk werkers in een Bijzonder Comité menen te hebben? Bij het hoorrecht moet een cliënt zich kunnen verdedigen voor het orgaan dat de beslissing neemt. Dit wil zeggen dat de cliënt voor het voltallige Comité van zes tot twaalf mensen zijn heel persoonlijke verhaal moet doen. Dit blijkt de realiteit bij 82% van onze respondenten. Waar de beslissingen worden genomen door een subcomité, gebeurt het hoorrecht daarvoor (in drie procent van de gevallen). Staan de leden van een Bijzonder Comité van de Sociale Dienst stil bij de manier waarop zij tijdens het hoorrecht in gesprek gaan met de OCMW-clianten? Deze vaak zeer kwetsbare cliënten die op een beslissing met een grote impact op hun leven wachten, kunnen het hoorrecht als een tribunaal ervaren.

Het Bijzondere Comité adviseert amper

Nu het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst geen beleidsrol meer heeft, heeft het wel de bevoegdheid om advies uit te brengen aan de beleidsorganen van stad of gemeente. Omdat het Comité alle individuele dossiers ziet passeren, kan het goed inzichten opbouwen om het lokale sociale beleid te verbeteren. Zo kan uit een individueel dossier blijken hoe lang de wachtlijst voor geestelijke gezondheidszorg is, of hoe weinig betaalbare huisvesting er is, maar ook andere problemen worden zichtbaar. Dit kan het lokale sociale beleid voeden.

Daarom is het interessant te weten of er naast de voorzitter nog andere leden van het Bijzondere Comité in de gemeente- en OCMW-raad zetelen. Bij ongeveer de helft van de responderende OCMW's is dat niet het geval, en bij de andere helft blijft die politieke link beperkt tot één persoon. Wie vertaalt dan die schat aan informatie uit de individuele dossiers naar het publieke debat en de beleidsvoering? Voor veel respondenten is de voorzitter van het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst de liaison tussen de praktijk van het Comité en de opbouw van het beleid in de organen. Maar vervult de voorzitter die functie en komt dit mechanisme ooit ter sprake?

Het sociale is politiek?

Van de consensus bij de hervorming van het OCMW dat politici in aanra-

king moesten komen met individuele dossiers om het beleid te versterken, zien we in de praktijk dus geen gevolg. Maar voerde de Raad voor Maatschappelijk Welzijn vroeger dan wel zo'n beleid? Uitzonderingen niet te na gelaten

Bij het hoorrecht moet een cliënt zich kunnen verdedigen voor het orgaan dat de beslissing neemt. Dit wil zeggen dat de cliënt voor het voltallige Comité van zes tot twaalf mensen zijn heel persoonlijke verhaal moet doen.

bestond er in sterke OCMW's dikwijls een goed duo of trio van OCMW-voorzitter, secretaris en/of diensthoofd. De lijnen waren korter en het beleid werd door een kleine groep mensen gemaakt. Wellicht waren lokale bestuurders in de Raad voor Maatschappelijk Welzijn eerder beheerders dan beleidsmakers. De agenda van de OCMW-raad lijkt dikwijls een mager beestje tegenover die van de gemeenteraad. Het zou dus ook met de aard van de organisatie te maken kunnen hebben. OCMW's zijn welzijnsinstellingen waarin het ook nodig is beheersmatige aspecten te bekijken. Of wordt er nauwelijks debat gevoerd over het sociale beleid? Ook over de gemeenteraad wordt gezegd dat hij weinig beleid maakt.

Het VVSG-voorstel dat het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst één keer per jaar en met input van de sociale dienst een rapport op zou maken op basis van de besproken individuele dossiers, wordt door twee derde van de

besturen als positief ervaren. Slechts zes procent is het daar niet mee eens. Maar ook naast deze jaarlijkse rapportage moeten de leden van het Bijzondere Comité van de Sociale Dienst meer doen met de beleidsinformatie die ze krijgen.

Of de hervorming van vorig jaar positief uitvalt, daarover zijn de meningen sterk verdeeld. Zes procent vindt het helemaal geen goede hervorming, en zes procent vindt ze juist wel heel goed. Een derde is neutraal, een derde vindt ze niet zo goed, negentien procent vindt ze wel goed, en dit alles ongeacht de functie die de respondent bekleedt. ■

GRIET BRIELS EN PETER COUSAERT ZIJN VVSG-STAFMEDEWERKERS
LOKAAL SOCIAAL BELEID

Wat is nieuw aan het Bijzonder Comité van de Sociale Dienst?

Een nieuw Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst en daarbij horende subcomités: het roept veel vragen op over bevoegdheden maar ook over de concrete werking van de leden. Waar situeert het Bijzondere Comité zich en hoe verhoudt het zich met de Sociale Dienst van het OCMW?

Wie behandelt al die individuele steundossiers en hoe verloopt dit? Zijn er voorwaarden verbonden aan OCMW-steun en kan een Comité beslissen om individuele hulpverlening stop te zetten of op te schorten?

In dit boek geven we antwoorden op alle soorten vragen die voorzitters en leden van het BCSD zich kunnen stellen. De inzichten die je via deze publicatie opdoet, zullen helpen bij je mandaat als voorzitter of lid van het BCSD. Op die manier kun je deze functie op een betrokken en positieve manier uitvoeren.

Wegwijs in het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst | Prijs: 39 euro | Bestellen via www.politeia.be of info@politeia.be

Een jaar uittredingsvergoeding: wat weten we (niet)?

Begin 2019 trad op lokaal niveau een regeling voor uittredingsvergoedingen in werking. Sindsdien kunnen ook lokale mandatarissen zonder (of met een lager) ander inkomen genieten van een vangnet. In het afgelopen jaar werden beetje bij beetje de onduidelijkheden in deze nieuwe regeling weggewerkt. Tijd voor een stand van zaken.

In tegenstelling tot voor provinciale mandatarissen of parlementsleden bestond er vóór 1 januari 2019 geen regeling voor uittredingsvergoedingen voor lokale mandatarissen. Die trad pas in werking voor de mandatarissen die toen niet meer waren herverkozen in een uitvoerend mandaat (als (districts)burgemeester, (districts)schepen, OCMW-voorzitter of voorzitter van het bijzonder comité voor de sociale dienst). De regeling is wel aanzienlijk strenger dan die voor andere mandatarissen. Zo is het maximale aantal maanden vergoeding beperkt tot twaalf (één per gepresteerd jaar), hangt de hoogte van de uittredingsvergoeding af van de hoogte van een eventueel ander beroepsinkomen en wordt de vergoeding enkel uitbetaald in welbepaalde gevallen: bij de start van een nieuwe legislatuur dus, bij het bereiken van de einddatum in een akte van voordracht en bij ontslag om medische redenen, bewezen met medisch getuigschrift. Wie vrijwillig ontslag neemt in de loop van de legislatuur, zonder voorafgaande afspraak hierover, krijgt dus niks.

Begrippen

Zoals gebruikelijk met nieuwe regelingen dook er al vlug een resem problemen en interpretatiekwesties op. Zo was het niet duidelijk of een mandataris al zijn anciën-

niteit als uitvoerend mandataris kon laten meetellen. Het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) liet daarop weten dat het enkel om diensten kon gaan die aansloten op het begin van de nieuwe legislatuur. Zes jaar schepenmandaat in de legislatuur 2007-2012 en nog eens drie jaar in de periode 2016-2018 gaven door de onderbreking in de mandaten (2013-2015) dus maar recht op maximaal drie maanden uitredingsvergoeding en geen negen. Over de berekeningsbasis was de regelgeving summier: een twaalfde van de laatste jaarwedde. Dat is dus de optelsom van de werkelijk genoten maandweddes in dat jaar, zonder vakantiegeld, eindejaarspremie en eventuele compensatie van inkomensverlies.

Samenloop

De samenloop met een beroepsinkomen leverde daarnaast veel vraagtekens op en gaf ook aanleiding tot een zeker misbruik. Mandatarissen die konden terugkeren naar hun vroegere werk, vielen niet zonder inkomen, maar soms leidde de afspraak met hun werkgever over onbetaald verlof ertoe dat het lokale bestuur toch nog een tijdlang een uitredingsvergoeding moest betalen. Het was ook niet altijd duidelijk wat verstaan wordt onder beroepsinkomen. Uit de regelgeving bleek alleszins dat het ook ging om vervangingsinkomens wegens werkloosheid, pensionering en arbeidsongeschiktheid. Uit de memorie van toelichting bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2018 bleek het dan weer níét te gaan om presentiegelden (voor wie nog raadslid bleef). De rest van de definitie bleef vaag, maar na verwijzingen naar de definitie van de FOD Financiën én deze uit de Loonbeschermingswet (art. 2) leek de conclusie toch te zijn dat het om brutobedragen moest gaan en dat je het begrip in de ruimste zin moest begrijpen, met als richtsnoer het belastbaar jaarinkomen op de fiscale aangifte. Al bleven er vraagtekens over

betreffende specifieke gevallen zoals het inkomen uit een zelfstandige eenpersoonszaak.

Wat wél duidelijk werd: er kan wel samenloop zijn met een beroepsinkomen dat lager ligt dan de uitredingsvergoeding, wat dan leidt tot een vermindering van de uitredingsvergoeding. Maar zodra het inkomen in een bepaalde maand boven het bedrag van de uitredingsvergoeding stijgt, stopt deze definitief (ook al ligt het beroepsinkomen de volgende maand weer lager).

En dan was er nog de samenloop met vakantiegelden en eindejaarspremies. Het ABB interpreteerde dit als volgt: deze inkomsten konden enkel tot een beperking van de uitredingsvergoeding leiden, wanneer ze in dezelfde periode genoten werden als de uitredingsvergoeding zelf én wanneer ze betrekking hadden op prestaties tijdens het genot van deze uitredingsvergoeding. Uiteraard zijn die voorwaarden zelden beide vervuld.

De discussie over het beroepsinkomen brengt ons echter bij een andere discussie: de *samenloop met een vervangingsinkomen*. Als dit vervangingsinkomen wordt aangezien als een beroepsinkomen vanuit de regelgeving over uitredingsvergoedingen, geldt dit ook in de andere richting. Zo kun je de uitredingsvergoeding niet (onbeperkt) cumuleren met een werkloosheidsuitkering, ook niet in het kader van de werkloosheid met bedrijfstoeslag, of met een pensioen. Dit kan rare gevolgen hebben: je pensioen vermindert pro rata van de hoogte van de uitredingsvergoeding, waarop deze dan weer kan stijgen enzovoort. Al zou je ook een vermindering van de uitredingsvergoeding kunnen vragen, zoals ook mogelijk is voor actieve mandatarissen die een ander inkomen (deels) dreigen te verliezen door hun inkomsten als mandataris. Er is dan weer géén cumulatiebeperking bij de samenloop van een uitredingsvergoeding met onderbrekingsuitkeringen in

het kader van een loopbaanonderbreking.

Fiscaal en sociaal statuut

Op de fiscale aangifte over een paar maanden wordt de uitredingsvergoeding fiscaal behandeld als een 'vergoeding verkregen tot volledig of gedeeltelijk herstel van een tijdelijke derving van bezoldigingen' en is ze belastbaar tegen het progressief tarief.

Op de uitredingsvergoeding zelf wordt wel bedrijfsvoorheffing ingehouden, maar geen socialezekerheids- of pensioenbijdrage. Er worden op basis van deze vergoeding dus geen sociale of pensioenrechten opgebouwd. Dat leidt tot de wat vreemde situatie dat een voormalig mandataris die enkel een uitredingsvergoeding als inkomen heeft, zich via een aparte bijdrage (als resident) sociaal zal moeten verzekeren. En in dat geval treedt de (nog steeds actieve) regeling van art. 19, §4 Nieuwe Gemeentewet in werking, waarbij het bestuur deze bijdragen op vraag van de mandataris ten laste moet nemen (boven op de uitredingsvergoeding dus).

In de loop van 2019 zijn de meeste vragen over deze nieuwe regeling opgelost, maar perfect is ze nog steeds niet. Een grondige evaluatie en bijsturing horen dan ook thuis op de agenda van de nieuwe Vlaamse regering en het parlement. De VVSG wil op korte termijn ook nog een enquête voeren over de praktische toepassing van deze regeling om deze oefening nog grondiger en gefundeerder te kunnen maken. ■

DAVID VANHOLSBEECK IS VVSG-STAFMEDEWERKER STATUUT
LOKALE MANDATARIS

Art. 149, vierde lid Decreet Lokaal Bestuur; art. 14 Besluit van de Vlaamse regering van 6 juli 2018 houdende het statuut van de lokale mandataris

Parlementaire vraag van 18 december 2018 van Marnic De Meulemeester aan minister Liesbeth Homans, Informnummer 328.106

Veerle Geerinckx

Burgemeester

Zemst

Veerle Geerinckx, burgemeester van de gemeente Zemst, kreeg het estafettestokje van de Wemmelse burgemeester Walter Vansteenkiste om een vragenlijstje à la Proust te beantwoorden. Aan het eind geeft zij het door aan een andere lokale politicus, van een andere partij en ver van haar woonplaats.

Wat betekent het burgemeesterschap voor jou? Ik ben de vertegenwoordiger van mijn gemeenschap, van de Zemstenaren, en tegelijk breng ik hun inspiratie omdat ik de weg wijs.

Wat was je eerste politieke daad (in de ruimste betekenis)? Als stedenbouwkundige kreeg ik de vraag voorzitter van de Gecoro te worden. Door dat samenbrengen en laten meedenken van de maatschappelijke geledingen kreeg ik zin in politiek.

Kom je uit een politiek nest? Helemaal niet, er waren geen voorbeelden. Maar toen ik burgemeester werd, hoorde ik wel dat een overgrootvader ook burgemeester was geweest.

Wat zie je als je grootste prestatie? Ik ben trots dat ik de eerste vrouwelijke burgemeester ooit in Zemst ben.

Neem je het burgemeesterschap mee naar huis? Je bent het of je bent het niet, je leeft ermee, je schudt dat niet even van je af. Maar thuis is er ook een andere Veerle die tussendoor soepjes maakt en in een luie stoel hangt.

Heb je vrienden in de politiek? Enkele zeer zeldzame wijze raadgevers zijn mijn vrienden en klankbord geworden.

Met wie overleg je het eerst als je een belangrijke politieke beslissing moet nemen? Ik overleg altijd eerst met mijn team: het college en de meerderheid. Voor mijn eigen politieke keuzes overleg ik met nauwe vrienden, mijn zus en mijn kinderen.

Wat vind je zelf je meest uitgesproken positieve eigenschap? Mijn enthousiasme, bij de jeugdbeweging was mijn totem Geestdriftige Zilvermeeuw.

Welke eigenschap bij jezelf betreur je het meest? Te veel willen, te snel willen, de té.

Welke eigenschap waardeer je het meest bij een oppositiedid? Beleefdheid en opbouwend mee durven denken.

Met welke historische figuur identificeer je je het meest? Mijn ideaal is een mengeling van een impressionist (schilders die het licht proberen te vangen in een breed kleurenpalet) en de Dalai Lama.

Wie zijn je huidige helden? Ik vind topsporters goede voorbeelden, maar ook de kleine aanwezige held in de straat. Elke mens is in mijn ogen de held van zijn eigen bestaan, of kan dat zijn. Mijn kinderen zijn in die zin ook mijn echte helden, ze bieden juiste en eerlijke feedback.

Waar zou je nu het liefste zijn? Thuis onder een dekentje (maar ik ben tevreden waar ik ben), maar ook wel in de sneeuw, bij vorst onder een stralende blauwe zonnememel.

Welk woord of welke zin gebruik je te vaak? Soms durf ik te vloeken, dat is niet oké, dat is altijd een keer te veel. En ik zeg dikwijls oké.

Wat is je meest gekoesterde bezit? De boeken die ik verzamelen en de foto's van mijn verleden.

Wat is volgens jou de diepste ellende? De eenzaamheid, de afwezigheid of de onmogelijkheid bemind te worden... of zich bemind te weten.

Wat is je favoriete bezigheid? Curlen, schilderen en gedichten schrijven, maar ook skiën en snowboarden, maar dat kun je niet dagelijks inbouwen.

Ga je nog af en toe op café in de gemeente? Dikwijls, tijdens de maandelijkse aperitief en na elke vergadering van de gemeenteraad, de commissies en onze politieke vergaderingen. De voetbal- en hockeykantine van de sportactiviteiten van mijn kinderen heb ik ingeruild voor de gezellige bar van onze curling-club, de enige in het land.

Wat is je motto? Leef je ikigai (Japans voor 'reden van bestaan' die ieder van ons heeft en moet ontdekken), handel en ijver voor het onmogelijke. Niemand geloofde dat ik burgemeester kon worden in Zemst, ik ook niet. Nu gelooft niemand dat we met ons curlingteam olympisch zullen gaan. Maar wie weet. Dromen moet je doen met je ogen open.

Aan wie geef je de estafettestok door? Aan Jinnih Beels, van a tot z maar dan andersom, van Zemst naar Antwerpen.

DANIEL GEERBERGTS

De motor moet draaien

Sinds 1 januari 2019 heeft Vlaanderen zeven nieuwe fusiegemeenten. Fusieren is een politieke beslissing, zoals belicht in het januarinummer van *Lokaal*. In de daaropvolgende maanden en jaren kwam en komt het erop aan de politieke beslissing organisatorisch om te zetten: de twee of in het geval van Lievegem drie gemeenten moeten in elkaar geschoven worden. Burgemeester Frank Smeets van Pelt: 'Politici zitten bij een fusie aan het stuur, maar de administratie moet de motor doen draaien.' Over dat proces gaat het in dit artikel.

BART LUSIVY

PELT

Deinze

Burgemeester Jan Vermeulen, algemeen directeur Stefanie De Vlioger
Deinze 31.000 inwoners, Nevele 12.000, samen 43.000
Aantal medewerkers: 630 (450 VTE)
Deinze 75 km², Nevele 50 km², samen 125 km²

Kruisem

Burgemeester Joop Verzele, algemeen directeur Kris Nachtergaele
Kruishoutem 8100 inwoners, Zingem 7500, samen 15.600
Aantal medewerkers: 150
Kruishoutem 46,7 km², Zingem 24 km², samen 70,7 km²

Lievegem

Burgemeester Tony Vermeire, algemeen directeur Eddy De Mits
Lovendegem 9600 inwoners, Zomergem 8500, Waarschoot 8000, samen 26.100
Aantal medewerkers: 340 (275 VTE)
Lovendegem 19,5 km², Zomergem 38,8 km², Waarschoot 21,9 km², samen 80,2 km²

Aalter

Titelvoerend burgemeester Pieter De Crem, algemeen directeur Luc Jolie
Aalter 21.000 inwoners, Knesselare 8200, samen 29.200
Aantal medewerkers: 370
Aalter 81,9 km², Knesselare 37,2 km², samen 119,1 km²

Oudsbergen

Burgemeester Lode Ceyskens, algemeen directeur Guy Bodeux
Meeuwen-Gruitrode 13.000 inwoners, Opglabbeek 10.000, samen 23.000
Aantal medewerkers: 250 (175 VTE)
Meeuwen-Gruitrode 91 km², Opglabbeek 25 km², samen 116 km²

Puurs-Sint-Amands

Burgemeester Koen Van den Heuvel, algemeen directeur Raoul Paridaens
Puurs 17.500 inwoners, Sint-Amands 8500, samen 26.000
Aantal medewerkers: 475 (375 VTE)
Puurs 33 km², Sint-Amands 15 km², samen 48 km²

Pelt

Burgemeester Frank Smeets, algemeen directeur Peter Spooren
Overpelt 15.500 inwoners, Neerpelt 17.000, samen 32.500
Aantal medewerkers: 340
Overpelt 40,8 km², en Neerpelt 42,8 km², samen Pelt 83,6 km²

Luc Jolie:

‘Na de politieke keuze om te fusioneren volgt de vraag hoe je het zult doen, en dat is een puur organisatorisch verhaal. Politici durven te kiezen om te fusioneren, medewerkers gaan daar loyaal in mee, maar hebben er eigenlijk niet voor kunnen kiezen.’

Op 1 januari 2019 waren de zeven nieuwe Vlaamse fusiegemeenten een feit. Voor de buitenwereld was de kous daarmee af. Niets is minder waar. Hoe goed een fusie in de loop van 2018 ook was voorbereid, in 2019 en de daaropvolgende jaren moet er nog veel gebeuren om de nieuwe gemeenten ook organisatorisch volledig op de rails te krijgen. Raoul Paridaens, algemeen directeur van Puurs-Sint-Amands, maakt een bekende vergelijking. ‘Bij een fusie zie je vooral het politieke luik, dat komt in de pers. Dat is maar het topje van de ijsberg. Het organisatorische deel zit onder water en dat ziet niemand.’ Algemeen directeur van Aalter Luc Jolie beaamt: ‘Na de politieke keuze om te fusioneren volgt de vraag hoe je het zult doen, en dat is een puur organisatorisch verhaal. Politici durven te kiezen om te fusioneren, medewerkers gaan daar loyaal in mee, maar hebben er eigenlijk niet voor kunnen kiezen.

Het organisatorische luik is best wel moeilijk, maar ook boeiend.’

In de schemerzone

Het organisatorische werk kon van start gaan na de politieke beslissing om te fusioneren. Opglabbeek en Meeuwen-Gruitrode konden al in 2017 met de eerste voorbereidingen beginnen, in de andere gemeenten was dat begin 2018. Maar uiteraard bleven de gemeenten die zouden fusioneren elk afzonderlijk bestaan tot 31 december 2018 om middernacht. Luc Jolie: ‘Pas vanaf 1 januari 2019 konden er beslissingen genomen worden over wie leiding zou geven aan de nieuwe gemeente. Pas dan kon je de procedure op gang brengen, we hebben dus bijvoorbeeld niet over de functie van algemeen directeur gesproken vóór 1 januari 2019. Hetzelfde gold voor de financieel directeur en veel andere leidinggevende collega’s. Ik heb vaak de vraag gekregen: “Waar zal ik terechtkomen?” Mijn antwoord was: “Dat

kunnen we vandaag niet weten. In 2018 moeten we alles zodanig voorbereiden dat de beleidsmensen zeer snel kunnen beslissen na 1 januari 2019.” Dat punt hebben we dus echt geparkeerd. Voor de stuurgroep en de ambtelijke coördinatiewerkgroep was het duidelijk: we bereiden voor en er moet en kan maar zeer weinig beslist worden vóór 1 januari 2019.’ Dat maakt het niet makkelijk werken, zegt de Lievegemse burgemeester Tony Vermeire: ‘De Vlaamse overheid zou het aanstellen van de decretale graden mogelijk moeten maken vanaf de goedkeuring van de principiëbslissing om te fusioneren, want je hebt leiderschap nodig om naar een nieuwe organisatie te gaan. Het decreet zegt dat je moet wachten tot na de gemeenteraadsverkiezingen en de installatie van de gemeenteraad, maar zo gaat er veel tijd verloren. In de tussentijd waarin je veel zou kunnen doen, kun je enkel met tijdelijke of waarnemende leidinggevendenden werken. Van zes

Peter Spooren:

‘De twee gemeenteraden konden wel de fundamentele beslissing nemen te fusioneren, maar in het daaropvolgende jaar konden ze niets zeggen over diensthoofden of sleutelfuncties. Hoe kun je er dan voor zorgen dat er op 1 januari 2019 één organisatie staat en geen twee?’

Raoul Paridaens:

‘De ene organisatie werd niet opgeslorpt door de andere, alle blokjes gingen weer in de doos waarmee dan een nieuwe organisatie werd gestapeld. Dit veranderingsspoor loopt nu nog verder. Je zult niet iedereen meekrijgen, maar je mag je agenda niet laten bepalen door die tien procent die het niet ziet zitten.’

secretarissen – drie van de gemeenten en drie van de OCMW’s – moesten we naar één algemeen directeur gaan. Van die zes waren er dus vijf die niet de eindverantwoordelijkheid zouden dragen. Dat is niet vanzelfsprekend.’ Algemeen directeur Peter Spooren van Pelt vult aan: ‘Als de twee colleges al samen vergaderen, zouden ze de juridische armslag moeten krijgen om al beslissingen te nemen in verband met het personeel of het organogram. Dat kon nu niet. De twee gemeenteraden konden wel de fundamentele beslissing nemen om te fusioneren, maar in het daaropvolgende jaar konden geen beslissingen genomen worden over de aanstelling van diensthoofden of sleutelfuncties. Hoe kun je er dan voor zorgen dat er op 1 januari 2019 één organisatie staat en geen twee?’

Kwartiermakers

Met dat gegeven was het dus zaak om zo pragmatisch mogelijk aan de slag te gaan. In Puurs en Sint-Amands maakten 25 medewerkers in 2018 een nieuw organogram op, op basis van enkele uitgangspunten die de twee burgemeesters en de twee algemeen directeurs hadden uitgewerkt: niet te veel directeurs, een front- en een backoffice. Raoul Paridaens: ‘De ene organisatie werd niet opgeslorpt door de andere, alle blokjes gingen weer in de doos waarmee dan een nieuwe organisatie werd gestapeld. Zo kreeg ze draagvlak, ook politiek. Zo wisten de medewerkers zes maanden op voorhand al wat ze op 1 januari 2019 zouden doen, in welk team ze zouden zitten, wie hun diensthoofd zou zijn.

Er werd al snel met tijdelijke leidinggevendens gewerkt. Onverwacht was dat er bij de 25 mensen waren die hun eigen functie hebben opgegeven, overtuigd door collega’s of omdat ze andere kansen zagen. Maar in het organogram staan geen Berlijnse muren, het is niet vastgebeiteld. We moeten ons zelf organiseren met projectwerking en overleg tussen de diensten. Dit veranderingsspoor loopt nu nog door, mensen moeten het nog in de werkelijkheid van de diensten realiseren. Dat stollingsproces kost tijd. Je zult niet iedereen meekrijgen, maar je mag je agenda niet laten bepalen door die tien procent die het niet ziet zitten.’

In Pelt werd beslist dat wie het proces en de vormgeving zou leiden, achteraf ook de verantwoordelijkheid zou kunnen dragen. Peter Spooren: ‘Je kunt dit niet doen met twee algemeen en twee financieel directeurs, de ene neemt de leiding, de andere adviseert. De vier functiehouders werden evenwaardig aangesproken, zo kwam er onmiddellijk duidelijkheid, anders komen goede verhoudingen onder spanning te staan. Je moet je zo snel mogelijk uitspreken. Na bij de top is het ook bij de diensten zo gegaan. Ieder heeft op een organische manier zijn eigen weg gevonden.’

Toch is het voor burgemeester Frank Smeets geen vanzelfsprekende manier van werken: ‘Je zit in een virtuele wereld want op 1 januari 2019 moet je wel bollen. Je moet alles onder voorbehoud doen, want de nieuwe gemeenteraad moet nog bevestigen. Iemand wordt trekker maar weet niet of hij/zij effectief zal worden aangesteld.

De twee colleges hebben beslist er maar aan te beginnen, maar eigenlijk werkt de organisatie in de schemerzone. De leidinggevendens zijn kwartiermakers, voorlopers zonder mandaat. Dankzij vertrouwen en openheid hebben we de diensten al wat vorm kunnen geven, maar uiteraard remt de onzekerheid de voortgang.’

Voor Guy Bodeux, algemeen directeur van Oudsbergen, heeft het aanloopproces te lang geduurd. ‘In 2018 moesten we op de rem staan, in 2019 moesten we te hard gaan. Een jaar tussen de principiële beslissing om te fusioneren en de uiteindelijke fusie is eigenlijk te lang. Je kunt niet echt van start gaan. En daarna heb je maar een jaar om bijvoorbeeld de arbeidsreglementen en de retributiereglementen op de gemeenteraad te brengen. Die periode zou langer mogen zijn, de druk op de organisatie in het eerste fusiejaar was zeer groot.’

Op de werkvloer

Wat geldt voor de leidinggevendens van de fusionerende gemeenten gaat uiteraard ook op voor de vele medewerkers. ‘Dat werknemers van verandering houden, is consultancypraat,’ zegt Guy Bodeux. ‘Als de omgeving verandert, moet je een minimum van houvast kunnen bieden. Je brengt de brand in de organisatie en je vraagt veel van de mensen. De emotionele impact op de werknemers is groot.’ Zijn Kruisemse collega Kris Nachtergaele stelde vast dat de eerste reacties van de medewerkers op de fusieplannen twee jaar geleden niet zo negatief waren. ‘Naarmate de praktische uit-

Guy Bodeux:

‘Dat werknemers van verandering houden, is consultancypraat. Je brengt de brand in de organisatie en je vraagt veel van de mensen. De emotionele impact op de werknemers is groot.’

werking verder ging, is de weerstand wel gegroeid. Net als er in de politiek opofferingen gebeuren, heb je bij de ambtenaren mensen die hun functie niet kunnen behouden. Van de twee afdelingshoofden kan er maar een dat blijven. Wie te horen krijgt dat hij het wellicht niet zal zijn, is niet zo tevreden, maar die moet je toch aan boord houden en mee krijgen. Je moet ook procedures en werkwijzen in elkaar schuiven. Ik denk dat dit iets makkelijker is in een fusie tussen een grote en een kleine gemeente. Dan is het logisch dat de kleinere in de geplengenheden van de grotere meegaat. Met Kruishoutem en Zingem hadden wij twee gelijkwaardige partners en die stonden meer op hun strepen, elk vond zijn manier van werken de beste.’ Hetzelfde zag Peter Spooren in Pelt: ‘In 2017 kwamen de diensthoofden voor het eerst samen. We merkten al gauw dat Overpelt een andere manier van werken had dan Neerpelt. Bij elke beslissing moesten we kijken naar het

evenwicht in het geheel, zodat er niet één zich voortdurend moest aanpassen.’ Burgemeester Frank Smeets legt uit hoe het toch vaak tot een synthese kwam. ‘Als je twee diensten laat samenwerken, vinden ze eerst hun systeem het beste, maar na enkele weken merken ze dat de overkant het ook op een interessante manier doet. De eigengereidheid veranderde in nieuwsgierigheid en misschien leidde dat tot een derde systeem dat nog interessanter is. Je zag hoe mensen vleugels kregen, dat was een heel boeiende ervaring, dat is nu nog zo. In Overpelt deden ze het zo, in Neerpelt anders, en samen doen we het nog op een andere manier.’

Burgemeester Koen Van den Heuvel van Puurs-Sint-Amands bevestigt dat het niet eenvoudig is om twee gelijkwaardige gemeenten te integreren. Raul Paridaens denkt ook dat groot en klein wellicht iets makkelijker is, ‘op voorwaarde dat de grote niet arrogant is’. Hij wijst erop dat een gemeente-

fusie ook een fusie van verschillende organisatieculturen is. ‘Het gaat soms over kleine dingen, hoe je naar de zaken kijkt of welke verwachtingen je hebt.’ Peter Spooren vult aan: ‘Twee culturen samenbrengen is het moeilijkste. Elke organisatie heeft een eigen cultuur, hoe nauw je ook al samenwerkt. Onze nieuwe toekomst samen is nog een beetje zoeken. We krijgen nu signalen van de diensthoofden dat de grootste verschillen afgevlakt zijn.’ In Deinze was vooral de stap voor de medewerkers van Nevele groot. Velen werken nu in het nieuwe stadskantoor. ‘Dat is een grote verandering, ze komen uit een kleine, familiale werkomgeving in een grotere organisatie met meer afspraken en procedures,’ zegt algemeen directeur Stefanie De Vlioger. ‘Dat maakt de integratie aan de ene kant makkelijker, aan de andere kant hebben de medewerkers van de kleine gemeente aanvankelijk toch veeleer het gevoel dat ze opgaan in een groter geheel. Je moet dus kunnen be-

Eddy De Mits:

‘IT was en is een lastige oefening. We hebben nu vier domeinen, de drie oude en lievegem.be, die wel al onderling verbonden zijn. Het overzetten van de data naar de nieuwe softwarepakketten voor Lievegem levert heel wat problemen op, ook omdat de softwarehuizen niet kunnen volgen.’

Stefanie De Vlieger:

‘Het organogram en de formatie zijn eind 2019 afgerond. Nu zijn we bezig aan een deontologische code, een missie en een visie. Zo evolueren we naar één groep, één organisatie. Ik heb het gevoel dat we soms te snel moeten beslissen, maar we kunnen niet anders.’

wijzen dat het niet of Deinze of Nevele is, maar een grotere en betere organisatie die ook de cultuurverschillen overbrugt. We hebben verschillende oefeningen gedaan: sprintsessies waar mensen hun twijfels en verwachtingen konden uiten. Die gegevens hebben we gebruikt bij de opmaak van het organogram.’ Luc Jolie van zijn kant vindt dan weer dat je het belang van cultuurverschillen ook niet mag overdrijven. ‘In elke organisatie zijn er verschillende culturen, ook in de vroeger afzonderlijke gemeenten Aalter of Knesselare.’

Werken voor twee

Was 2018 het jaar van de voorbereiding in de schemerzone, dan werden in 2019 belangrijke knopen doorgehakt. Algemeen directeur Guy Bodeux: ‘Vooral vanaf de effectieve fusie moesten we uit onze pijp komen. In 2019 moet je alle reglementen doorlichten, dat is door het fusiedecreet verplicht. En ondertussen moet de winkel blijven draaien.’ Het was een zeer intensief jaar, weet ook burgemeester Lode Ceyskens van Oudsbergen. ‘Eigenlijk heeft de onzekerheid voor de medewerkers nog bijna een heel jaar geduurd. Eind november 2019 konden we het nieuwe organogram door de gemeenteraad laten goedkeuren. Daar is een denkproces aan voorafgegaan over de dienstverlening van de toekomst, we hebben een toekomstkompas gemaakt. Mensen die al heel hun leven met de beste intenties hun werk goed hebben gedaan, moeten hun manier van werken toch veranderen.’

In Deinze werd in de zomer van 2019 de rechtspositieregeling afgerond. Stefanie De Vlieger: ‘In alles wat je vastpakt, merk je dat het over twee besturen en vier organisaties gaat. We hebben eerst alle verschillen in de rechtspositieregeling – maaltijdcheques, vakantiedagen – geïnventariseerd en dan een nieuwe uitgewerkt. Het arbeidsreglement is in december 2019 aan de vakorganisaties voorgelegd. Het organogram en de formatie zijn eind 2019 afgerond. De integratie van gemeente en OCMW is zeer snel moeten gaan omdat de fusie veel tijd vroeg. Nu zijn we bezig aan een deontologische code, een missie en een visie. Zo evolueren we naar één groep, één organisatie. Ik heb het gevoel dat we soms te snel moeten beslissen, maar we kunnen niet anders.’

Aan de ene kant is het goed dat het snel moet gaan zodat de onzekerheid bij de medewerkers niet nog langer aansleept, aan de andere kant is de werkdruk enorm groot. Dat zegt algemeen directeur van Lievegem Eddy De Mits. ‘Als drie kleine gemeenten één middelgrote worden, heeft niemand ervaring met de nieuwe schaal. Je moet echt alles van de grond af opbouwen. We hebben na de goedkeuring van de fusie een dienstverleningsmodel en een organisatie-model opgesteld. In 2018 is er een organogram opgesteld. Dat zijn we nu aan het invullen. Eerst krijgen medewerkers intern de kans om in te stappen, dat kost veel tijd. Vinden we niemand, dan gaan we extern. De rechtspositieregeling is in 2019 uitgewerkt, nu zijn we bezig aan het arbeidsreglement en

de tijdsregistratie. De retributie- en belastingreglementen moesten tegen 1 januari 2020 in orde zijn, dat veroorzaakte stress in aanloop naar de laatste gemeenteraad van 2019. Daarna liggen de subsidiereglementen op de plank. We kunnen de verenigingen niet te lang laten wachten. Nu krijgt een vereniging in Lovendegem subsidie x, eenzelfde vereniging in Zomergem subsidie y. Hetzelfde met de tarieven voor het gebruik van infrastructuur. Wat organisatiebeheersing en interne controle betreft, staan we nog nergens. Onze productencatalogus voor het team onthaal moet nog stevig onder handen genomen worden. Er is nog veel werk.’

Bergbeklimmers

Dat is ook de vaststelling in Kruisem. ‘Het veranderingsproces zal nog tijd vragen,’ zegt Kris Nachtergaele. ‘Alleen de financiële dienst en het secretariaat zijn al herschikt, daar zitten de mensen al samen. Er wordt momenteel hard gewerkt aan het gelijkschakelen van de rechtspositieregeling en het arbeidsreglement. Er waren heel grote verschillen. Zaterdagwerk werd in Zingem vergoed aan 125 procent, soms aan 150 procent. Er was immers weinig dienstverlening op zaterdag. In Kruishoutem werkten alle personeelsleden van bibliotheek, burgerzaken, sporthal, sociale dienst, cultuurcentrum op zaterdag aan 100 procent. Een tussenoplossing vinden spreekt niet voor zich.’

De grote tijdsdruk is een verzuchting in alle fusiegemeenten. Luc Jolie: ‘We hadden in 2018 157 processen ge-

Kris Nachtergaele:

'In Kruisem hebben we een zeer beperkt bedrag uitgetrokken voor ondersteuning. Als ik één ding anders zou aanpakken, dan is het dat: meer middelen voor consultancy.'

analyseerd, zodat de nieuwe politieke bestuurders de nodige beleidskeuzes konden maken. Intussen zijn ook rechtspositieregeling en arbeidsreglement in orde. Op de laatste gemeenteraad van 2019 stonden honderd punten op de agenda met alle retributie- en subsidiereglementen. In 2020 zullen we ons organogram nog eens grondig bekijken en verbeteren, ook om de cohesie onder het personeel te vergroten. Er is de voorbije jaren zeer veel samengekomen: de afwerking van het bestaande meerjarenplan, het integreren van gemeente en OCMW – wat in Knesselare nog niet was gebeurd –, de gemeenteraadsverkiezingen en het meerjarenplan 2020-2025 voorbereiden, de fusie. En ondertussen moet iedereen zijn gewone werk blijven doen.' Stefanie De Vlieger vergelijkt de fusie met een berg: 'En we zijn nog altijd aan het klimmen. De tocht is zwaar, zeker op ondersteunende diensten: personeel, financiën, communicatie, ICT. We moeten zorgzaam met het personeel omgaan, volgend jaar willen we daar nog meer aandacht voor hebben. Alles moet zo snel gaan dat je te weinig kunt inzetten op personeelsbeleid, op de samensmelting van de organisaties. Je moet je haasten om met de basis in orde te zijn, andere verbeterprojecten moeten wachten. Je staat een beetje stil, pas op lange termijn zal dit voordeel opleveren.' Ook Eddy De Mits verwijst naar de ondersteunende diensten: 'Neem de dienst communicatie. Die krijgt er een nieuwe website, een nieuw informatieblad, nieuwe infoborden, de herstructurering van de dienst bij. IT was en

is een lastige oefening. We moeten de drie oude domeinen nog naar lievegem.be migreren. Nu zijn er nog vier domeinen die wel al onderling verbonden zijn. Het overzetten van de data van de drie vroegere entiteiten naar de nieuwe softwarepakketten voor Lievegem levert heel wat problemen op, ook omdat de softwarehuizen niet kunnen volgen.' Volgens burgemeester Tony Vermeire tellen de afgelopen twee jaar voor vier. Guy Bodeux beaamt: 'We vragen al een paar jaar dat iedereen voor 120 procent werkt, het afgelopen jaar was het 150 procent. Hierdoor zijn mensen uitgevallen. Toch bleef de tent open.' Raoul Paridaens verwoordt het duidelijk. 'Geen fusie is gemakkelijker, dan hoef je niet uit je comfortzone te komen.'

Carrièreswitch

Net zoals bij de politici hebben ook gemeentelijke medewerkers soms een heuse carrièreswitch gemaakt. De financieel directeur van Zingem is in Brakel aan de slag gegaan. De algemeen directeur van Zingem was nagenoeg pensioengerechtigd en is teruggekeerd naar de advocatuur. Ook in Lievegem hebben enkele mensen de organisatie verlaten. Anderen hebben binnen de organisatie een nieuwe functie opgenomen. Eddy De Mits: 'De OCMW-secretaris van Lovendegem is directeur burger en welzijn van Lievegem, de financieel beheerder van het OCMW van Waarschoot is directeur vrije tijd. De financieel directeur van Zomergem oefent nu die functie uit voor de fusiegemeente, zijn collega van Waarschoot werd adjunct.'

In Puurs-Sint-Amands is de goede samenwerking aan de top begonnen. 'Van zodra de intentie tot fusie duidelijk was, hebben we eensgezind duidelijke afspraken gemaakt. Mijn collega van Sint-Amands wilde niet graag opzijgeschoven worden en van in het begin mee aan de kar trekken, want ook zij zag de fusie en de nauwe samenwerking aan de top als een enorme meerwaarde en uitdaging. Ik was op zoek naar een klankbord en iemand die mij bij afwezigheid kon vervangen,' zegt Raoul Paridaens. 'We zijn zeer complementair, van in het begin hebben we voor een duo-leiderschap gekozen om zo impact te hebben op beide organisaties. Door aldus zeer goed samen te werken, gaven we het goede voorbeeld en trokken we de rest mee.' 'De OCMW-secretaris van Deinze is al voor de fusie adjunct-algemeen directeur geworden en is nu clustercoördinator van de sector stadsbeleving die met vrije tijd te maken heeft,' zegt Stefanie De Vlieger. 'Mijn collega van Nevele is ook adjunct en bevoegd voor de cluster mens en samenleving. De financieel directeur van Deinze is dat ook in de fusiestad. De collega van Nevele is adjunct-financieel directeur. De financieel beheerder van het OCMW van Deinze is nu ook adjunct. We zitten met zes decretale graden. Het is zoeken naar een nieuw evenwicht. Maar ook mijn functie verandert inhoudelijk voortdurend. Ze is in niets meer te vergelijken met pakweg tien jaar geleden. Een fusieproces mee vorm geven vraagt veel werk, maar het is ook enorm boeiend.'

Externe hulp

Op Aalter na, dat alles intern heeft gedaan, hebben alle gemeenten een consultancybureau in de arm genomen om hen in het fusieproces bij te staan. 'Alleen kun je dit niet behapen, al zijn we altijd wel aan het stuur blijven staan,' zegt burgemeester Ceysens van Oudsbergen. Deinze kreeg externe hulp voor alles wat met personeel te maken heeft, precies om niet de indruk te wekken dat de grote fusie-

partner op dat punt de pen vasthield. Kruisem heeft een zeer beperkt bedrag uitgetrokken voor ondersteuning. 'Als ik één iets anders zou aanpakken, dan is het dat: meer middelen voor consultancy,' zegt Kris Nachtergaele. In Lievegem heeft Idea Consult geholpen via het raamcontract van Poolstok. 'Ook bij bepaalde diensten schakelen we externe hulp in, bijvoorbeeld voor het integreren van de diensten Omgeving,' zegt Eddy De Mits. 'Want,' zo

besluit burgemeester Tony Vermeire, 'iedereen ziet de fusie tussen drie gemeenten, maar daaronder zitten nog veel andere fusies: die van gemeente en OCMW, die van de adviesorganen, die van stedenbouw en milieu in omgeving. Een fusie zet zoveel in gang, ik heb er soms over gedroomd en ik heb er regelmatig van wakker gelegen.' ■

MARLIES VAN BOUWEL IS HOOFDREDACTEUR EN BART VAN MOERKERKE IS REDACTEUR VAN LOKAAL

Omdat **onze cohesie** bijdraagt aan **ieders welzijn...**

Omdat wij de partner zijn die complementaire disciplines verenigt en waakt over gezondheid en veiligheid op het werk.

- **Gezondheidstoezicht**
- **Veilig aan het werk**
- **Psychosociale aspecten**
- **Leadership, management**

...verandert **spmt arista** van naam en wordt: **cohezio**

Samen, omdat welzijn belangrijk is

 Externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk
Bischoffsheimlaan 1-8 • 1000 Brussel • T. +32 (0)2 533 74 11 • info@cohezio.be • www.cohezio.be

De integriteitscoördinator, nieuwe functie van belang

Omdat gemeenten een belasting- en machtsmonopolie hebben, moeten ze hun bestuurders en hun medewerkers beschermen tegen mogelijke misstappen. Een integriteitscoördinator helpt daarbij. *Lokaal* sprak met Mare Faber, die werkzaam is als integriteitscoördinator ad interim in Nederland, en met Kristof Cazaerck en Joke Smet die de weg naar meer integriteitsdenken voorbereiden in respectievelijk Gent en Sint-Niklaas.

‘Het ultieme doel van een medewerker van een stad of gemeente is het vertrouwen van de burger waard te zijn,’ zegt Kristof Cazaerck. Voor hem is integriteit er om de medewerker te beschermen en te zorgen dat deze op een degelijke manier z'n werk kan doen. ‘Medewerkers waarmee we werken aan integriteit, zien het nut snel in en zijn enthousiast voor de volgende stappen.’ Voor Joke Smet ligt dat voor de hand, want in letterlijk alle diensten of teams worden medewerkers dagelijks geconfronteerd met moeilijke beslissingen. Het bestuur en de leidinggevenden moeten hen helpen de juiste keuzes te maken. Daarom is de functie van integriteitscoördinator volgens Mare Faber bijzonder relevant. ‘Hier kun je echt het verschil maken, je helpt je organisatie bouwen. Het

is een positie die een lokaal bestuur niet onbezet kan laten. Zonder integriteitscoördinator is het een kwestie van toeval of je medewerkers beschermd zijn of niet. Goed management neemt veel op, maar wil je je organisatie naar een hoger niveau tillen, dan heb je een integriteitscoördinator nodig.’ Mare Faber ziet de integriteitscoördinator als spin in het web: ‘Je probeert dingen op gang te krijgen en mensen op het goede spoor te zetten. Je bent informatiemakelaar, je voedt collega’s met informatie en inspiratie, zodat zij hun werk goed kunnen doen.’ In Sint-Niklaas begeleidt en adviseert Joke Smet het lokale bestuur bij het beschermen en ondersteunen van zijn medewerkers. ‘Je bent het centrale aanspreekpunt voor alle medewerkers en leidinggevenden op het vlak van integri-

teit. De praktijk zal nog uitwijzen wat dit inhoudelijk kan betekenen.’

Integriteit gaat veel verder dan wettelijk in orde zijn. Mare Faber: ‘Juridisch juist en moreel juist vallen lang niet altijd samen. Er zijn genoeg voorbeelden geweest in de geschiedenis waar handelen conform de regels tot een moreel verkeerde uitkomst leidde – “legal but harmful”, noemen wij dat. Een extreem voorbeeld zijn de wetten van de nazi-regering, maar ook aan op zichzelf goede wetten en procedures kleeft dit risico, als je ze naar de letter volgt in plaats van naar de geest. Binnen organisaties markeren regels de ondergrens, een moreel minimum. Integriteit is de bovenbouw die je toelaat je werk op een behoorlijke manier te doen. Je moet wettelijk gezien inderdaad zorgen dat je met een aantal dingen in orde bent, een deontologische code en zo, maar als je die dingen enkel op papier hebt en er verder niets

Mare Faber:
‘Binnen organisaties markeren regels de ondergrens, een moreel minimum. Integriteit is de bovenbouw die je toelaat je werk op een behoorlijke manier te doen.’

mee doet, leveren ze je niets op.’ Een integriteitscoördinator doet aan preventie, gaat juist om met mogelijke schendingen en ondersteunt bij het installeren van een zekere vorm van moreel leren.

Preventief werken

‘De meeste mensen komen uit knulligheid in de problemen,’ zegt Mare Faber die onder meer als taak heeft regels over het voetlicht te brengen die zulke ‘per-ongelukjes’ helpen voorkomen. ‘Je doet er alles aan om de mensen te laten weten dat de regels er zijn, en vooral ook waarom ze er zijn. Risicobeheersing beschermt mensen tegen misstappen. Zo zal een medewerker die toegang heeft tot een kassa die niet wordt nageteld, het moeilijker vinden te weerstaan aan de verleiding wat geld in eigen zakken te stoppen, dan een medewerker wiens kassa wel wordt nageteld. Erger nog, de medewerker wiens kassa niet wordt nageteld, zal het veel moeilijker hebben een valse beschuldiging van diefstal te weerleggen. Omdat bij de overheid het belasting- en geweldsmonopolie berust, is het extra belangrijk dat medewerkers integer handelen. Iemand die onte-

Benieuwd naar deze morele oordeelsvorming?

Kom proeven van onze dilemmatrainingen of trainingen in morele oordeelsvorming (www.diverscity.be, zoek dilemmatraining) of sluit aan bij modules 5 en 6 van de opleiding tot integriteitscoördinator (www.vvsg.be, zoek integriteitscoördinator)

Joke Smet:
'We ijveren naar het bewustzijn van de hele organisatie, zodat alle medewerkers integer zullen handelen.'

vreden is over een supermarkt, gaat gewoon ergens anders boodschappen doen. Iemand die ontevreden is over het lokale bestuur, kun je moeilijk vragen te verhuizen.'

Daarom brengt Joke Smet per dienst of afdeling de risico's in kaart. 'Daarna sturen we bij waar nodig. Na de risico-analyse starten we verbetertrajecten, zoals de opmaak van een nieuwe deontologische code. De bedoeling van deze en andere veranderingen is de medewerkers op dagelijkse basis een betere bescherming te bieden.'

Want niemand komt naar het werk met het idee om een misstap te begaan. 'Daarom moeten we proberen misstappen te voorkomen door zo goed mogelijk duidelijk te maken wat kan en niet kan,' zegt Kristof Cazaerck. 'We geven aan wat je kunt doen, als dat toch nog niet duidelijk is. Wij werken in Gent met pilots en kijken hoe we een theoretisch ideaal pragmatisch kunnen vertalen naar "het ideale in de Gentse context".'

Omgaan met schendingen

In Gent (en elders) ligt bij het spreken over integriteit al gauw de klemtoon op het omgaan met schendingen. 'Maar de meeste meldingen gaan niet over effectieve schendingen,' zegt Kristof Cazaerck. 'Weliswaar kun je niet alles voorkomen en komen ze wel voor.

Op zo'n moment heeft iedereen recht op zorgvuldig onderzoek, dat niet tot onnodige reputatieschade leidt. Een organisatie heeft een onderzoeksprotocol op maat van de organisatie zelf nodig, met als doel: hoe gaan we bij een melding zorgvuldig te werk?' Volgens Mare Faber moet de integriteitscoördinator bij een vermoeden het hoofd koel houden en de juiste vragen stellen: 'Is er iets aan de hand?', 'Kan de leidinggevende dit oplossen of moeten we meer doen?', 'Kunnen/moeten we dit onderzoeken?' De integriteitscoördinator brengt in deze situaties rust en overzicht. 'Zelf probeer ik me altijd het allerergste en het allerbeste scenario voor te stellen op basis van wat ik op dat moment weet. Op die manier weet ik waarmee ik rekening moet houden. Als integriteitscoördinator neem je iedereen die een rol heeft te vervullen bij de hand, zodat ieder zijn taak op tijd en naar behoren vervult.'

Moreel leren

De medewerkers van het Sint-Niklase bestuur hebben een interne projectgroep integriteit opgericht, geleid door het afdelingshoofd personeel. In deze projectgroep zetelen, naast de integriteitscoördinator, ook de algemeen directeur, de ombudsvrouw en een vertrouwenspersoon. De projectgroep wil integriteit in de hele organisatie laten leven, er een vanzelfsprekendheid van maken. 'We ijveren naar het bewustzijn van de hele organisatie, zodat alle medewerkers integer zullen handelen,' zegt Joke Smet. 'We starten in 2020 met de opleiding voor alle leidinggevenden in het omgaan met professionele dilemma's aan de hand van een stappenplan. Later rollen we dit uit naar alle medewerkers. Met de feedback die uit de training zal komen, verbeteren we onze code en regels.' Voor Mare Faber is moreel leren installeren een heel dankbare taak van de integriteitscoördinator. 'Iedereen wil zijn werk graag goed doen. Het scholen van medewerkers in het nemen van juiste beslissingen bevordert hun professionaliteit en beroepstrots.

Door een open cultuur te installeren vergroot je de ruimte om eigen beslissingen te nemen, om te twijfelen.' Het voordeel is ook dat je als burger altijd goede service krijgt, dat dit niet afhangt van welke medewerker je krijgt toebedeeld. 'Daarom is het onze ambitie om elke medewerker van de stad Gent op maat op te leiden en te informeren,' zegt Kristof Cazaerck. 'Zo zorgen we ervoor dat diensten met een hoger risico intensiever worden opgeleid dan diensten met een lager risico. De risico's zijn bijvoorbeeld hoger bij de diensten die met financiën te maken hebben, maar gezien dit ook logisch is, zijn daar de processen dikwijls al beter beschermd dan op andere diensten. Het proefproject moreel leren gebeurt bij outreachend werken. Daar komen veel minder financiële problemen voor, maar heel andere morele dilemma's. Een dag samenzitten om dilemma's te bespreken bespaart tijd in de toekomst, bijvoorbeeld door een dilemma te bespreken dat vaak aan bod komt.'

Het ideale profiel

'Naast het kunnen lezen en begrijpen van regels en wetten, moet een integriteitscoördinator over hele goede sociale vaardigheden beschikken,' zegt Mare Faber. 'Mensen moeten je kennen: directie, integriteitscoördinatoren uit andere gemeenten en de juridische dienst. Je moet er ook tegen kunnen om huilende of boze mensen te woord te staan. Het is wel opletten dat je niet het geweten van de organisatie wordt. Ook leidinggevenden hebben namelijk taken op het gebied van integriteit. Het is niet de bedoeling dat de integriteitscoördinator die allemaal overneemt. Wel begeleid je hen om hun taken zo goed mogelijk te vervullen.' Daarom is integriteit in het Gentse stadsbestuur een deel van de organisatiecultuur. Gent heeft als credo hiervoor: 'Meer mens, meer oplossingen, minder regels.' Naast een projectleider integriteit krijgt in Gent ook een integriteitscomité vorm. 'Wij hebben het voortouw genomen in het weer levend

Kristof Cazaerck:
'Het is niet omdat één persoon eens in de fout ging, dat alles dichtgebetonneerd moet worden met regels.'

maken van de deontologische code, en zetten in verschillende diensten pilot-projecten op.'

Sint-Niklaas zit nu in de startfase en heeft nog geen echte officiële integriteitscoördinator. Joke Smet volgt de opleiding tot integriteitscoördinator van de VVSG en Diverscity, ze is ook lid van de interne projectgroep integriteit. 'Het valt nog af te wachten of één iemand integriteitscoördinator wordt of dat het een werk voor de projectgroep blijft.'

Lokale besturen die met integriteitsbeleid willen beginnen, houden het beter simpel, toegankelijk en pragmatisch. 'Het is niet omdat één persoon eens in de fout ging, dat alles dichtgebetonneerd moet worden met regels. Vergeet ook de financiële kant van de zaak niet: iedereen vorming geven kost tijd en geld,' zegt Kristof Cazaerck. Dat beeft ook Joke Smet: 'Allereerst is er de

opleiding tot integriteitscoördinator, een allesomvattende opleiding die je op vele vlakken kennis bijbrengt, maar die je vooral de moed en het enthousiasme geeft om echt iets te doen bewegen. Voor besturen waar een echte integriteitscoördinator installeren een stap te ver is, is het belangrijk te beseffen dat alle kleine stapjes een overwinning zijn. Het is belangrijk steun van bovenaf te krijgen, je kunt bijvoorbeeld starten met het schrijven van een nieuwe gedragscode die erop gericht is de medewerkers te beschermen en die daadwerkelijk leeft in de organisatie.' ■

MELANIE DEMAERSCHALK IS LID VAN HET SECRETARIAAT VAN DE REFLECTIEKAMER VAN DE VVSG EN BOUWT MEE AAN HET VVSG-STEUNPUNT INTEGRITEIT.

JCC-Betalen

Een snel, veilig en eenvoudig kassasysteem. Speciaal ontwikkeld voor gemeenten en steden!

Eén betaalsysteem dat breed inzetbaar is binnen uw lokaal bestuur. Hierdoor zijn alle betalingsgegevens centraal inzichtelijk. Of het nu gaat om een bancontact, cash of online betaling. U vindt het allemaal terug in JCC-Betalen. Wel zo overzichtelijk!

JCC-Betalen kan eenvoudig met ieder willekeurig financieel pakket communiceren. Daarnaast kunt u JCC-Betalen integreren met een gesloten betaalsysteem van Cikam of Gunnebo.

We maken gebruik van de nieuwste betaalterminals, voorzien van alle moderne betaalmogelijkheden. Heeft u al betaalterminals? Geen probleem, JCC-Betalen koppelt met de meeste gangbare betaalterminals.

Vraag vrijblijvend een demonstratie aan bij u op locatie via:

www.jccsoftware.be

+31 (0)541 62 70 62 • info@jccsoftware.nl • www.jccsoftware.be

Ik kan zelfs in het gemeentehuis contactloos betalen!
#modern #handig

jccsoftware
let's get it together!

‘Een gemeente heeft de ontwikkelaars die ze verdient. Je kunt niet klagen over slechte ontwikkelaars, want je trekt die waarschijnlijk zelf aan door dingen toe te laten die elders niet kunnen.’ Dat zegt **Ward Verbakel** die met Plusoffice Architects de voorbije jaren voor een 75-tal kleine gemeenten en dorpen een ruimtelijke visie heeft opgemaakt. Met het beeldkwaliteitsplan voor Nijlen viel de gemeente in de prijzen: ze won in 2018 de planningsprijs van de VRP.

Ward Verbakel is ingenieur-architect en stedenbouwkundige. In 2007 richtte hij met enkele vennoten Plusoffice Architects op, dat zowel in architectuur als stedenbouw actief is. Het bureau werkt vooral voor publieke opdrachtgevers, vaak kleine dorpen en gemeenten, en grote projectontwikkelaars. Onlangs publiceerde hij *Dorpen na de betonstop: beeldkwaliteitsplan Nijlen* bij uitgeverij Public Space. Ward Verbakel is ook docent aan het departement Architectuur van de KU Leuven.

‘Nijlen had een ruimtelijk uitvoeringsplan dat bepaalde hoe hoog er mocht worden gebouwd en met welke densiteit. De gemeente kreeg vergunningsaanvragen voor gebouwen die perfect aan die regels voldeden maar die zeer banaal waren. Ze sprak van voorschriftenarchitectuur.

Alleen inzetten op juridische instrumenten in ruimtelijke ordening volstaat dus niet, het zegt niets over kwaliteit. Daarom wilde Nijlen een visie, een beeldkwaliteitsplan voor zijn vier dorpen. Ontwikkelingen kunnen alleen onder bepaalde voorwaarden, nieuwe verkavelingen komen er bijvoorbeeld niet meer. De visie is vertaald in een quick scan met tien principes. Past een ontwikkeling in de landschappelijke logica, zit er een klimaatadaptatiestrategie in, sluit ze aan bij het gemeentelijke mobiliteitsbeleid? Ontwikkelaars, investeerders, eigenaars kunnen nagaan of en in hoeverre hun plan aan de principes voldoet. Op basis daarvan komt er een dialoog met de gemeente die kan leiden tot een omgevingsvergunning. **De gemeente stelt vast dat er nu heel andere projecten dan vroeger worden voorgesteld.**’

‘De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. Toen ze een pand aankocht in een van de dorpen, heeft ze er geen flats gerealiseerd, wat financieel nochtans de beste keuze was. Ze heeft op die plek een doorgang gecreëerd tussen het centrum en een achterliggend parkeerterrein. Daardoor kan het kerkplein parkeervrij worden. **Natuurlijk moet een gemeente niet alles zelf doen, ze heeft ook een taak als regisseur.** Soms volstaat het de juiste mensen samen te brengen.’

‘We hebben in Vlaanderen een cultuur van stadsplanning en grote projecten, daar zijn we goed in en er zijn ook subsidies voor. Kleine gemeenten kunnen niet altijd voldoende gespecialiseerde medewerkers aantrekken en het

meer klassieke dienstbetoon door politici speelt nog een grote rol. Nijlen toont dat het toch kan. Het heeft een goede ruimtelijke visie ontwikkeld, er de nodige instrumenten aan gekoppeld, een andere manier van werken ingevoerd, de administratie gereorganiseerd. Dat is straf. **Een beeldkwaliteitsplan heeft nochtans geen juridische waarde,** het ligt niet vast in een verordening. Het is een visie die in Nijlen door de voltallige gemeenteraad is goedgekeurd en die door de provincie is bekrachtigd. Daardoor stuurt de gemeente ontwikkelaars de facto in de gewenste richting. Voor hen is het beter mee te gaan dan het conflict op te zoeken en mogelijk in juridische procedures te verzanden.’

‘De visie in het beeldkwaliteitsplan geldt voor iedereen, ook voor de private eengezinswoning. Maar die kleinere opgaves zijn niet het probleem, er zijn er niet zo veel meer. De grote winst zit bij de meergezinswoningen, dat zijn professionele of semiprofessionele projecten met mogelijk een grote impact. Veel kleine gemeenten weten niet goed hoe ze daarmee moeten omgaan, ze worstelen met dezelfde vragen. Veel stedenbouwkundig ambtenaren zoeken naar manieren om betere kwaliteit in de aanvragen voor een omgevingsvergunning te krijgen. Te vaak krijgen ze troep op hun bureau. En meestal kiezen de ontwikkelaars voor hetzelfde type van woongegelegenheid: de tweeslaapkamerflat met een piepklein terras. **De razendsnelle verandering in gezinssamenstelling wordt niet weerspiegeld in het type gebouwen.** Gemeenten vragen zich ook af hoe ze kunnen voorkomen dat waardevolle, maar niet-beschermde panden worden afgebroken. Vaak hangen aan ruimtelijke ontwikkelingen ook mobiliteitsaspecten vast. Een visie of een beeldkwaliteitsplan schept een kader om met die vraagstukken om te gaan.’

Het dorp heeft een toekomst

STEFAN DEWICKERE

'Kleine besturen interpreteren het probleem van leefbaarheid van dorpen meteen als een probleem van financiële leefbaarheid. En dus kiezen ze voor meer woningen, meer jonge gezinnen, meer opcentiemen. Die verdichting kan lukken in goed gelegen, vlot bereikbare regio's, maar elders werkt ze niet. Het heeft geen zin om locaties te ontwikkelen die daarvoor helemaal niet geschikt zijn. Daar kun je alleen maar slechte, goedkope projecten aantrekken. De gegeerde jonge tweeverdienersgezinnen krijg je daar niet. Gemeenten moeten keuzes durven maken om op bepaalde plekken, in bepaalde dorpen niet te verdichten.

Je moet op de juiste plekken ontwikkelen en je moet het goed doen, met een visie. De doorslaggevende vraag moet altijd zijn: wat is de waarde voor het dorp? Ik word een beetje kregelig van het financiële argument. **Voor een financieel probleem moet een financiële oplossing gevonden worden. Die oplossing kan niet het ruimtelijke beleid zijn.'**

'In tegenstelling tot wat veel bestuurders zeggen is ook in de dorpen nog veel mogelijk, zonder dat er noodzakelijk meer woningen komen. Een beekvallei openhouden en daar waterbuffering organiseren is niet alleen voor die plek goed, maar ook voor de landbouw en voor het inperken van het overstromingsrisico elders. Klimaatadaptatiestrategieën kunnen helpen om straffe dingen te realiseren, die gefinancierd worden met subsidies. In Geraardsbergen hebben we in twee kernen gewerkt voor het project van klimaatadaptatieve dorpen. Dat kan helpen om de dorpen interessanter te maken en de waarde van het vastgoed op te krikken. Komen er meer

woningen? Misschien, maar dat is niet de essentie.'

'We moeten stoppen met te zoeken naar wat we verloren hebben: de cafés, de winkels, de sportclubs. Het is beter ons te concentreren op wat er nog is en wat er kan komen.' Mensen organiseren zich op nieuwe manieren. Als alternatief voor de verdwenen belbus richten bewoners een Whatsappgroep op waarin ze laten weten waar ze heen willen en waar ze heen rijden. Dat is de puurste vorm van deelmobiliteit, die perfect in de bevattelijke gemeenschap van een dorp kan worden georganiseerd en die het sociale weefsel versterkt. Je ziet ook dat gemeenschappen zelf bijeenkomen op pleintjes, dat ouders samen zomerkampen opzetten enzovoort. Waarom zou je die initiatieven niet een beetje ondersteunen als bestuur? Het kost nauwelijks iets, is heel zichtbaar en kan veel impact hebben.'

'Ik ben een optimist die altijd onder de indruk is van wat er wel kan en wat er wel gebeurt in de dorpen.' kleine ondernemingen, sociale initiatieven, verenigingsleven. Het eenzijdige beeld van het leeglopende dorp klopt niet. Ik ben overtuigd van de leefbaarheid van dorpen als een gemeente een sterke visie ontwikkelt, keuzes maakt en daar goed over communiceert. En ze moet ook de samenhang van dorpen bekijken: het ene dorp heeft een school, een ander de sportvereniging, een derde de supermarkt. **Het autonome dorp wordt stilaan vervangen door het netwerkdorp.'** ■

BART VAN MOERKERKE IS REDACTEUR VAN LOKAAL

ALAN VANHOE

De Pluimen, een heuse sportsite in Diksmuide

In Diksmuide bevinden zich sinds kort alle sporttakken op een site. Handig om zo met het hele gezin tegelijk te sporten. Zo realiseert schepen Marc De Keyrel de doelstellingen van het masterplan sport, de inwoners van Diksmuide meer aan het bewegen krijgen. Dat dit in een meer duurzame omgeving gebeurt, is bovendien meegenomen.

Voor de kleinsten is er een sterrenzwembad, voor de groteren een wedstrijdbad met acht banen.

ALBIN VANHOVE

Er was eens, vijf jaar geleden, een verouderde sporthal en op een andere plaats in de stad een uitgeleefd zwembad met vier banen. Nu heeft Diksmuide een heus sportpark waar de vroegere sporthal een duurzame verjongingskuur heeft gekregen en geklonken zit aan een nieuwe sporthal en een nieuw familiezwembad met een 25 meterwedstrijdbad, een polyvalent bad met beweegbare bodem, en een peuterbad. Even verderop vind je een nieuwe gevechtssportzaal, een polyvalente ruimte en een spiegelzaal.

‘We willen onze inwoners nog meer aan het sporten krijgen, maar we kwamen daarvoor goede infrastructuur tekort,’ zegt schepen voor Sport Marc De Keyrel. Diksmuide is een kleine centrumstad met 17.000 inwoners waar elke dag 2000 leerlingen ook van buiten de stad naar de middelbare school komen, een extra reden om in sportinfrastructuur te investeren. Het startschot van de uitvoering van het masterplan Sport werd in 2016 gegeven met de aanleg van een kunstgrasveld op het hoofdvoetbalterrein. Na een archeologisch onderzoek van de al bestaande sportsite in 2017 werden eerst de berging, de cafetaria en de entreehal van de oude sporthal gesloopt. In 2018 begon dan de bouw van de nieuwe sporthal en het zwembad. Vorige zomer werd de nieuwe sporthal in gebruik genomen en het zwembad opende in de herfst. Ook de bestaande sporthal werd gerenoveerd. De elektriciteit, verwarming, kleedkamers en vloer werden vernieuwd en de akoestiek verbeterd.

Het zwembad is niet alleen duurzaam door de zonnepanelen op het dak en door de ledverlichting. Om waterverdamping te vermijden wordt het wedstrijdbad tijdens sluitingsuren afgedekt, en wordt de beweegbare bodem van het polyvalent bad als afdekking gebruikt. Ook andere ingrepen als slimme bewegingssensoren, een warmtekrachtkoppelinginstallatie en een warmtepomp houden het energieverbruik laag. Door de maximale recuperatie van het spoelwater van het zwembad, en het gebruik van regenwater in de sanitaire blokken is er bijna geen verbruik meer van stadswater.

Alle sportactiviteiten op één plaats centraliseren maakt dat je maar één parkeerterrein nodig hebt en dat ouders op woensdag of zaterdag minder taxi moeten spelen. Meer zelfs. ‘Dankzij het grotere zwembad zien we dat ouders nu ook zwemmen tijdens de zwemlessen van hun ene kind en dat het andere kind tegelijk een andere sport kan beoefenen,’ zegt schepen De Keyrel. Toch is het geen recreatiebad met veel toeters en bellen geworden. Voor schepen Marc De Keyrel een duidelijke keuze: ‘Aan de kust heb je recreatiemogelijkheden genoeg en in Poperinge, Roeselare, Plopsaland en Bellewaerde heb je recreatiebaden. Al hebben we wel een waterglijbaan van zestig meter en hebben we de buitenaccommodatie grondig gerenoveerd met kunstgrasvelden en een joggingparcours.’ Ook de komende jaren blijft het sportpark uitbreiden en vernieuwen. ■

MARLIES VAN BOUWEL IS HOOFDREDACTEUR VAN LOKAAL

De bestaande sporthal kreeg nieuwe elektriciteit, verwarming en kleedkamers.

In de sporthal is de akoestiek nu veel beter.

ALAN VANHOVE

‘Wees voorbereid!’

We zitten midden in de derde industriële revolutie, vindt professor **Jeremy Rifkin**, maar we besteden nog altijd te veel geld aan producten en werkwijzen uit de tweede. Dat moet dringend veranderen, want met die oude patronen kunnen we de klimaatcrisis niet keren. En dan sterft de mensheid – en met haar veel andere soorten – gewoon uit.

Jeremy Rifkin:
‘Als we zo doorgaan, zullen we de helft van de soorten op de planeet verliezen, net zoals toen de dinosauriërs zijn uitgestorven. Het erge is dat dit verhaal niet in de media komt, zelfs niet op de sociale media.’

Een wetenschapper met sterallures, een Amerikaanse blaaskaak met kapsones: professor Economie Jeremy Rifkin is dit alles, maar ook nog veel meer. Terwijl hij praat, begin ik zelf de tendensen in onze samenleving met elkaar in verbinding te brengen, alle trends krijgen in zijn globale toekomstbeeld een plaats. En zelfs als een econoom het over de klimaatveranderingen heeft, begint hij zijn verhaal toch met de economische crisis van 2008: ‘Al jaren eerder was de productiviteit over de hele wereld aan het dalen. De economie kende een bijzonder lage groei. Na twee industriële revoluties kon je stellen dat de helft van de mensheid het relatief beter had dan tevoren, dat veertig procent er slechter aan toe was omdat ze met minder dan twee dollar per dag moesten toekomen en dat de acht rijkste mensen net zoveel rijkdom in handen hadden als zowat de 3,5 miljard armste mensen.’

Maar de klimaatcrisis is ondertussen ook bezig, wat heeft het ene met het andere te maken?

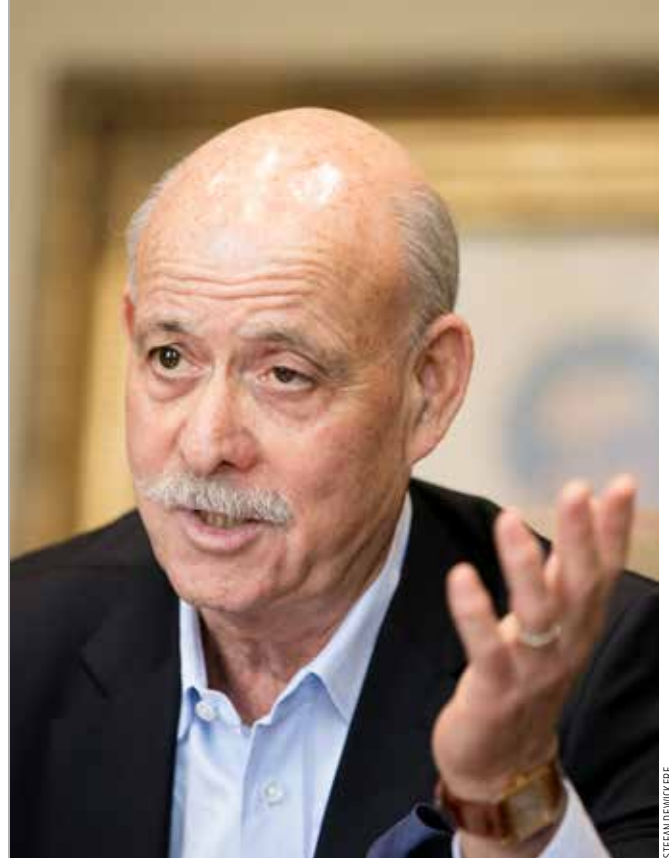
‘Tijdens de voorbije industriële revoluties hebben we de atmosfeer vervuild. In de komende jaren betalen we daar de rekening voor. Het hele ecosysteem waarmee we leven, is afhankelijk van het waterpeil. Zelfs als door de CO₂-uitstoot de temperatuur globaal maar met één graad Celsius stijgt, dan heeft dit al langere zomerdroogtes en fellere onweders met extreme regenval tot gevolg. Wetenschappers voorspellen ongeziene stormen en lange perioden van droogte waardoor veel mensen sterven,

‘Het zal niet lang meer duren of we rijden dankzij gps overal naartoe met zelfrijdende auto’s die we bestellen via het internet en die we delen. Tegen 2030 zal alles met elkaar verbonden zijn. Het is als een zenuwstelsel over de hele wereld.’

de infrastructuur verwoest zal worden en mensen in grote delen van het Midden-Oosten niet meer zullen kunnen leven. Als we zo doorgaan, zitten we binnenkort in de zesde massale uitstervingsperiode. Net zoals de vorige keren is dat het gevolg van een chemische reactie en evengoed zal het eeuwen duren voor een herstel kan optreden. We zullen de helft van de soorten op de planeet verliezen, net zoals 65 miljoen jaar geleden toen de dinosauriërs zijn uitgestorven. Het erge is dat dit verhaal niet in de media komt, zelfs niet op de sociale media.’

In je boek *The zero marginal cost society* bied je op dit probleem een antwoord.

‘Juist. Want nu hebben we een duidelijke visie nodig, we moeten hier snel op inspelen, we moeten op alle vlakken af van onze koolstofsamenleving. Anders zal het klimaat blijven veranderen en het zal exponentieel gebeuren, totdat er misschien geen soorten meer over blijven. We hebben de mogelijkheden op dit moment. Er zijn drie fundamentele veranderingen aan de gang, we hebben een nieuwe vorm van communicatie dankzij het internet, we hebben een nieuwe vorm van energie nodig en een nieuwe mobiliteitsmodus. Dat zal ons economisch en sociaal leven grondig veranderen. Net zoals de twee vorige industriële revoluties hebben gedaan.’
‘In de negentiende eeuw had Engeland het voor het zeggen dankzij de steenkoolmijnen, de uitvinding van de stoommachine, de spoorwegen en de telegraaf. In de twintigste eeuw namen de Verenig-

de Staten die hegemonie over dankzij de olie in Texas, de auto van Ford en de telefonie. België was in beide revoluties aanwezig en deinde mee op de golf. Nu is er het internet, het geweldigste wat er ooit is uitgevonden. De financiële crisis luidde het definitieve einde van de tweede industriële revolutie in. Alles wat we doen, hangt nog altijd af van petroleum: onze meststoffen, ons transport, onze producten, alles, de hele samenleving is gebouwd op petroleum. Als de olieprijs stijgt, stijgen de andere prijzen ook. Maar nu zitten we in een periode dat de prijzen stijgen en veel dingen sluiten. De tweede industriële revolutie loopt op zijn laatste benen. Waar er petroleum wordt gewonnen, zien we vooral falende staten. Bovendien blijft het productiepeil nagenoeg gelijk zolang je de zaken op petroleum voert. Ik ben ervan overtuigd dat we nu aan het begin van een derde industriële revolutie staan.’

En dat danken we aan het internet?

‘We zijn allemaal met elkaar verbonden, allemaal. Het zal niet lang meer duren of we rijden dankzij gps overal naartoe met zelfrijdende auto’s die we bestellen via het internet en die we delen. Het internet zal de macht hebben en de samenleving besturen. Dit wordt het tijdperk van het internet der dingen. Landbouw, wegen, alles wat je kunt bedenken zendt op hetzelfde moment gegevens uit. Tegen 2030 zal alles volledig met elkaar verbonden zijn. Het is als een zenuwstelsel over de hele wereld. Tegelijkertijd synchroniseert het met wat er in Amerika of Azië gebeurt. Dat doe je nu al, hè, je bent verbonden via Skype of Facebook met om het even wie in de wereld. Zo kan het hele menselijke ras opnieuw beginnen, sociaal, economisch. We zullen een enorme groei van kleine en middelgrote ondernemingen kennen, want de energie wordt goedkoop, en deze ondernemers zullen wereldwijd handelen. Dat is globalisatie.’

Dit klinkt beloftevol, maar mijn privacy dan, mijn gegevens die misbruikt kunnen worden?

‘Dat is effectief een groot probleem. We zullen even veel tijd en energie moeten steken in het schitterende net als in de bescherming ervan tegen het donkere net. We moeten iedereen gelijke toegang verzekeren. Maar wat doe je met hacking? Kijk maar naar de verkiezingen in de Verenigde Staten. Wat doe je met de privacy? Hoe kun je gegevens veilig stockeren, hoe bewapen je het net tegen diefstal of andere misdaad? Dit is een zwaar politiek vraagstuk voor de komende tijd. Maar laten we eerst naar de fraaie kant kijken.’ ‘Jij, als kleine zelfstandige, jij, als lokaal bestuur, je gaat op het internet en je kunt die data gebruiken, je kunt er precies uit halen wat je nodig hebt om je dienstverlening te verbeteren. En elke stap in de keten zal aan waarde winnen en je ecologische voetafdruk verminderen, dat is totaal anders dan nu!’

Wie gaat dat betalen?

‘Enerzijds heb je de vaste kosten en die blijven gelijk, maar de marginale kosten worden dankzij de digitalisering erg laag. Je kunt massaal delen. In plaats van goederen zullen bedrijven diensten verkopen. We zullen niet langer de producent of de consument zijn, we worden allen *prosumenten*, we gebruiken en maken zelf. De marginale kosten worden zo laag dat alles zo goed als gratis wordt. De hele industrie wordt ontworpen, ook de communicatie via tv, radio, kranten en magazines, dit alles zal verdwijnen. De millennials zullen met kleine bedrijfjes beginnen en met apps de data verwerken. Deze digitale revolutie, die nog maar pas begonnen is, geeft aanleiding tot de deeleconomie. Dat is nieuw en in plaats van de tweede industriële revolutie die in het teken stond van kapitaal, krijg je nu een nieuw systeem. Wie zelf energie opwekt, heeft op dat vlak geen kosten. En het interessante zijn de vaste kosten, we zien een exponentiële curve verschijnen als we zonne- en windenergie gebruiken. En dan die computers, we zien nu dat er om de twee jaar dubbel zoveel informatie op een chip kan. De prijzen voor systemen om wind- en zonne-energie te winnen dalen snel. De energiebedrijven zijn de grootste bubble in de geschiedenis, want met wind en zon heb je geen kosten meer zodra de vaste zijn betaald, want de wind en de zon zijn gratis. De erfenis van de tweede industriële revolutie kan niet wedijveren met dit nieuwe gegeven en na de ontworpen van de communicatie komt nu ook die van de energie, want iedereen kan er opwekken, iedereen kan er een lening voor krijgen en er zelf maken. Dit is pas echt *power to the people*. De grote energiebedrijven zijn in verandering, net zoals de uitgever van kranten, tijdschriften en boeken, zij zien dat de kleine spelers sneller en goedkoper kunnen leveren. Betekent dit het einde ervan? Niet per se. Het is een transgressie. Iran bijvoorbeeld zit tegelijk in de tweede en derde industriële revolutie, dat land merkt dat die nieuwe handel nieuwe in-

komsten biedt. Als transmissiesamenleving creëer je meer inkomsten dan als productiemaatschappij. Door hun internet aan te sturen verhoogt hun productiviteit zonder dat ze marginale kosten hebben en met een lage ecologische voetafdruk. Ze zullen meer en meer diensten verkopen, dat is de toekomst voor de energiesector, het leveren van energiediensten.’

‘China? Dat land gaat er snel op vooruit. Elf weken na mijn bezoek had het tachtig miljard dollar geïnvesteerd om mensen zelf elektriciteit te laten produceren voor het nationale netwerk.’

Kunnen we dan alleen met het internet de opwarming van de aarde tot stilstand brengen?

‘Een andere oorzaak van de opwarming van de aarde is vlees, vooral rundsvlees. Op aarde leven 1,3 miljard koeien, zij gebruiken 27 procent van het vasteland en produceren waanzinnig veel methaan en stront. Niemand wil hierover praten, maar we zullen wel moeten, als we onze planeet willen redden.’

‘Bovendien is de opwarming van de aarde ook te wijten aan het transport. De tweede industriële revolutie was gebouwd op auto's, maar jongeren willen dat niet meer, ze willen toegang tot mobiliteit. Een deelauto haalt vijftien auto's van de straat, en meestal zijn het zuinigere voertuigen die minder CO₂ uitstoten. Als er twee miljard auto's overblijven, gerecycled, zelfrijdend en op elektriciteit en zo, betekent dat dan het einde van de transportnijverheid? Niet per se. Ik verwijs hiervoor naar een gesprek met meneer Wolfgang Bernard van New Daimler die inzet op het internet van mobiliteit. 400.000 vrachtwagens rijden er nu al rond met sensoren, die gegevens doorsturen om te analyseren. De toekomst is niet meer aan het stuur zitten maar wel voor een scherm. Die trucks geven data door en dat is een nieuwe bedrijfstak. Mark Philips in Detroit zegt dat het internet van de mobiliteit de toekomst is. En zo kom ik opnieuw bij het internet van dingen.’

Aanvankelijk moet er toch worden betaald?

‘Dat klopt, maar je kunt de geldstromen veranderen. Europa spendeerde in 2012 alleen al aan infrastructuur 741 miljard dollar, en dat voor iets van de tweede industriële revolutie van vijftien of twintig jaar geleden! Dit zal de productiviteit niet verhogen! Inmiddels is Europa bereid hetzelfde bedrag voor de derde industriële revolutie op tafel te leggen: elke regio kan een plan indienen, elke onderneming, elk lokaal bestuur kan fondsen aanvragen. Dit is gericht op de millenniumgeneratie. We hebben ICT nodig, powertransmissie, constructie. Robots kunnen dit

niet doen, integendeel, dit genereert miljoenen banen. De hele infrastructuur is in transformatie. Alle gebouwen worden energiecentrales. Er zal zoveel werk zijn om overal zonnepanelen te leggen. Het hele web van elektriciteitsdraden? Wie zal dat veranderen voor de nieuwe technologieën? Dat vergt veel volk. Voor het vervoersnet zijn er duizenden oplaadstations nodig. Dit kan voor een deel gebeuren met het internet.'

De koploper van de eerste industriële revolutie was Groot-Brittannië, die van de tweede de Verenigde Staten, wie leidt de derde industriële revolutie?

'Het is overal aan de gang. Maar in Europa zijn er drie testregio's: het noorden van Frankrijk, Luxemburg en de Randstad in Nederland. Noord-Frankrijk heeft 900 projecten op vier jaar tijd op stapel staan, 23 steden tussen Rotterdam en Den Haag beginnen nu aan hun plannen. België zit er tussenin, Wallonië werd rijk door de eerste industriële revolutie, Vlaanderen heeft zijn welstand te danken aan de tweede industriële revolutie, België zit in het centrum van de testregio's. De echte winnaar zal de planeet worden. We dachten dat we veel tijd hadden, toentertijd in 1973 met de eerste energiecrisis. Maar dat is niet waar. We moeten veranderen, de industriële revolutie moet ook democratiseren, er moet een politieke en sociale beweging groeien.' 'Als je de omslag nu al wilt zien, kijk dan naar je kind. Jij kreeg vroeger een speelgoedje, je kind zoekt het nu op internet en binnenkort brengt een drone het naar je toe. En dat is de evolutie. Daarna zal het speelgoed geen bezit meer zijn maar on-

'We dachten dat we veel tijd hadden, toentertijd in 1973 met de eerste energiecrisis. Maar dat is niet waar. We moeten veranderen, de industriële revolutie moet ook democratiseren, er moet een politieke en sociale beweging groeien.'

derdeel worden van de circulaire economie. We zullen veel meer delen. De millennials zijn compleet anders dan de vorige generaties, ze hechten een heel ander belang aan vrijheid, macht en identiteit.'

Brengt het internet der dingen ook een verandering in waarden en democratie?

'Jazeker. Deze jongeren verstaan de kunst van onafhankelijkheid, zij zijn pas echt autonoom. Ze willen toegang, geen eigendom. Er is een revolutie aan de gang in het denken over macht, want vanaf nu wordt er samengewerkt, mensen delen met elkaar in gemeenschap. En de klimaatverandering zet de geopolitiek op de achtergrond. Een jongere van zestien zal het niet meer normaal vinden wanneer vader veel water gebruikt bij het douchen, als er twee auto's voor de deur staan of als er weer rundsvlees op tafel komt. Jongeren leren nu al vroeg dat als wij vlees blijven eten een Afrikaanse moeder haar kinderen niet zal voeden. De globalisatie is begonnen. Een hele generatie is met elkaar verbonden in een slimme wereld. Vanaf 2030 zien we hierdoor de mensheid een stapje voorwaarts zetten met een enorme expansie van democratisering en sociaal ondernemerschap. Want die digitale revolutie maakt de deeleconomie mogelijk, door de digitale revolutie dalen de kosten ongelooflijk, waardoor je alles gratis met elkaar kunt delen. Dit zal de industrie compleet verstoren. Wees voorbereid!' ■

MARLIES VAN BOUWEL IS HOOFDREDACTEUR VAN LOKAAL

België telt minder “clouds” dan Denemarken.

We see you, Belgium...
Genieten van de voordelen van de cloud.

In Denemarken profiteert al 87% van de bedrijven van de toegenomen flexibiliteit van de cloud. Met Proximus aan uw zijde geniet ook u maximaal van de schaalbaarheid van de cloud en wordt uw bedrijf wendbaarder. Laten we samen Denemarken voorbijsteken op het vlak van cloudgebruik.

Meer informatie op proximus.be/thinkpossible

Think possible

proximus
enterprise

Hoe het verleden een nieuwe toekomst kreeg dankzij financiering door PMV

Sinds 1997 stond de Handelsbeurs in Antwerpen leeg. Vandaag kan het pand weer een rol gaan spelen in de stad. Het 16de-eeuwse gebouw wordt een semipublieke evenementenruimte met ondergrondse parking, een restaurant en een hotel. De nieuwe invulling is het resultaat van een sterk ondernemingsplan met de Vlaamse investeringsmaatschappij PMV als financier. Bovendien wist PMV met een rendabel businessplan andere actoren te verzamelen rond het ambitieuze project. Dat is erin geslaagd de historische waarde van het pand te verzoenen met de vereisten van een eigentijdse invulling en een nieuwe dynamiek te brengen in de stad. Het verleden een nieuwe toekomst geven, noemen we dat bij PMV.

www.pmv.eu

Klimaatfonds: met weinig veel doen

Een energiescan die het Vlaams Energiebedrijf uitvoert, is gratis en via VIPA liggen er subsidies te wachten voor dure energiebesparende maatregelen. Toch maken heel weinig lokale besturen gebruik van dit aanbod, de sector kinderopvang is daar geen uitzondering op. Maar de zeldzame besturen die het wel doen, zijn zeer tevreden over dit aanbod.

Kinderdorp is een van de drie locaties voor buitenschoolse opvang in Halen. Toen Kinderdorp twintig jaar geleden opende, werd het ondergebracht in een ouder gebouw dat bij die gelegenheid werd gerenoveerd. 'Je voelt zo aan dat er maatregelen moeten bestaan waardoor je zuiniger met energie kunt omgaan,' zegt burgemeester Erik Van Roelen die al ervaring had met gelijkaardige scans en bijhorende maatregelen in het stadhuis, de gemeentelijke werkplaats en de sporthal. 'Helaas kon de kinderopvang, wegens te kleine schaal, niet in dat pakket opgenomen worden.' In ruil voor de gratis energiescan van het Vlaams Energiebedrijf moest Halen 1500 euro investeren in maatregelen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar, namelijk het isoleren van de cv-leidingen, het plaatsen van radiatorfolie en thermostatische kranen en een beperkte vervanging van lampen door led.

In Westerlo vroeg Joren Van Hout, projectmanager dienst openbare werken, voor de grootste van de zeven locaties voor buitenschoolse kinderopvang een energiescan aan. 'Het gebouw in Tongerlo werd gebouwd in 1965, energiebesparende maatregelen konden daar veel betekenen, vooral

vijf jaar kreeg Westerlo in de energiescan de raad de bestaande centrale verwarming te verbeteren. Hiervoor kon het eigen personeel de techniek beter regelen, de draaiuren van de stookketel aanpassen aan de openinguren in plaats van de volledige dag te branden en een schakelklok op de

Rocky Zutterman: 'In eerste instantie kennen we nu de grootste energieverliezen en de mogelijkheden om ze te beperken. De toegekende subsidies zijn geen klein bier en versnelden de uitvoering van deze maatregelen.'

ook omdat het gebouw 425 m² bruikbare vloeroppervlakte telt. Voor de energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van minder dan

warmwaterboiler plaatsen. 'Dit zijn zeer eenvoudige maatregelen die ook door onze eigen mensen uitgevoerd kunnen worden. Dit kost ons 450 euro

Werken aan de opvanglocatie? Inspiratie voor de kleine Bob-de-bouwers!

STEFAN DEWICHERE

en levert een besparing op van 500 euro per jaar,' zegt Joren Van Hout. Deze energiescans zijn een eerste stap voor een ouder gebouw in het patrimonium, ze gebeuren door een studie-bureau dat een concreet plan voorstelt met acties, terugverdientijden en de nodige investeringen. Zorgvoorzieningen krijgen deze scan gratis, als ze de maatregelen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar ook daadwerkelijk zelf uitvoeren. Meestal is dat geen zware klus. Deze maatregelen zijn zo eenvoudig en goedkoop dat eigen mensen ze kunnen uitvoeren en ze zich heel snel terugverdienen. Voor de maatregelen met een terugverdientijd van meer dan vijf jaar bestaan er subsidies, dat zijn vooral maatregelen voor het dak of de schil van het pand.

Ook dure investeringen in duurzaamheid

In Sint-Michiels-Brugge is De Oogappel een kinderopvanglocatie voor peuters, ze maakt deel uit van de welzijnsvereniging De Blauwe Lelie van Brugge. 'De accommodatie is op maat

van de explorerende peuter, maar een renovatie kon niet lang meer op zich laten wachten. De buitenschil was in slechte staat en binnenin waren er ook wel wat uitdagingen, onder meer qua ventilatie. Gelukkig is er binnen de OCMW-groep ondersteuning bij

dergelijke uitdagingen. Zo klopten we aan bij onze technische dienst en kon onze bezorgdheid een concrete vraag worden en finaal een becijferd en uitvoerbaar renovatieplan,' zegt Rocky Zutterman, directeur van de vereniging De Blauwe Lelie. 'De algemene staat van het gebouw

noopte tot een aantal herstellingen en vernieuwingen. Op energetisch vlak scoorde dit gebouw slecht. Een energieprestatiediagnose kwam op het juiste moment en hielp ons aan de juiste inzichten in functie van een renovatie met oog voor energie,' zeggen Tony De

Joren Van Hout: 'De energiescan is gratis, maar allesbehalve oppervlakkig of summier! Er is een duidelijke en logische volgorde in het advies van het VEB. Bovendien is het advies helemaal voorbereid met een duidelijke raming en technische specificaties.'

Meulenaere, projectleider technieken, en Annelies Verplancke, projectleider bouwkunde.

De Oogappel kreeg geen maatregelen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar voorgesteld. 'Fotovoltaïsche panelen plaatsen vond het Vlaams Energiebedrijf geen goed

Erik Van Roelen: 'De energiescan en de bijhorende subsidies zijn een uitgelezen kans om samen enkele zaken in orde te brengen, met een positief effect op het klimaat.'

idee, omdat we door de schaduw van een buurgebouw maar weinig energie zouden opwekken,' zegt Tony De Meulenaere. Rocky Zutterman zette enkele voorgestelde maatregelen zoals het verbeteren van het tochtsas nog on hold, ook de renovatie van de stookplaats werd naar later verschoven: 'Om budgettaire redenen moesten we voor de dringendste ingrepen kiezen.' De absoluut prioritaire dakrenovatie, inclusief het plaatsen van isolatie, werd berekend op een terugverdientijd van 36,1 jaar voor een investering van 59.582,00 euro. Het dossier werd gegund voor een bedrag van 72.291,00 euro. De Oogappel kreeg hiervoor 35.749,80 euro subsidie. Het schrijnwerk, hoogdringend aan vernieuwing toe, gaf bij berekening een terugverdientijd van 44,6 jaar voor een investering van 28.750,00 euro. Maar uiteindelijk werd het dossier gegund voor een bedrag van 52.223,00 euro. Het VIPA kende een subsidie toe van 17.250,00 euro.

Voor de Oogappel was de energiescan zeer nuttig. 'In eerste instantie kennen we nu de grootste energieverliezen en de mogelijkheden om ze te beperken. De toegekende subsidies zijn geen klein bier en versnelden de uitvoering van deze maatregelen,' zegt Rocky Zutterman. Ook voor andere locaties binnen de OCMW-groep werden subsidies aangevraagd. Het patrimonium bevat ook woon-zorgcentra en dienstencentra, en dat in alle mogelijke groottes en staat. Ondertussen lopen er al een dozijn acties. In Brugge klinkt het dat je zo snel mogelijk een energiescan moet aanvragen, want van startschot tot groen licht voor subsidies gaat er veel tijd voorbij.

Westerlo kreeg zes maatregelen voorgesteld met een terugverdientijd van meer dan vijf jaar. 'Een eerste is het monitoren van het energieverbruik door maandelijks opname van de meterstanden. Zo leren we bij en kunnen we uitschieters analyseren en beter opvolgen,' zegt Joren Van Hout. De stookketel is aan vervanging toe, een geraamde investering van 15.000 euro

met een terugverdientijd van twintig jaar. Joren Van Hout: 'We installeren de stookketel in eigen beheer en laten de aankoop van het materiaal subsidiëren, want dat kan ook bij het VIPA.' Het platte dak wordt in het ideale geval geïsoleerd, een geraamde investering van 35.000 euro met een terugverdientijd van 41 jaar. Hiervoor kreeg Joris Van Hout een zeer gedetailleerd voorstel: aantal vierkante meter, de waarde van de isolatie, het verhogen van de dakramen, welke lichtkoepels te installeren. Voor de pv-installatie heeft het college beslist in te tekenen op het VEB-raamcontract: 'Met een installatie van 6,6 kWp wekken we de helft van ons energieverbruik zelf op,' zegt Joris Van Hout. Re-lighting van de benedenverdieping betekent een geraamde investering van 7500 euro met een terugverdientijd van 19 jaar. 'Door halogeen- en tl-lampen te vervangen door energiezuinige armaturen daalt ons energieverbruik per m² van 10 naar 7 watt. De installatie zal in eigen beheer gebeuren met subsidiëring van het materiaal door het VIPA.' Ten slotte raadt het VEB ook aan om de zoldervloer te isoleren, de investering werd geraamd op 7000 euro met een terugverdientijd van veertien jaar, maar hierover is nog geen beslissing genomen.

Voor Joren Van Hout was de energiescan zeer nuttig: 'Hij is gratis, maar allesbehalve oppervlakkig of summier! Er is een duidelijke en logische volgorde in het advies van het VEB: eerst de zoldervloer en het dak isoleren en dan de nieuwe stookketel installeren. Bovendien is het advies helemaal voorbereid met een duidelijke raming en technische specificaties. Met het verslag en de Terra-tool heb je een degelijk werkinstrument in handen, je kunt er zo mee aan de slag.' Terra is de databank van de Vlaamse over-

heid waarop organisaties hun patrimonium en energieverbruik in kaart kunnen brengen, de scan aanvragen en op oproepen voor subsidies kunnen reageren.

In Halen kwamen uit de scan vier maatregelen met een terugverdientijd van meer dan vijf jaar: zonnepanelen (negen jaar), het isoleren van het hellende dak (achttien jaar), het isoleren van de gevel (vijftig jaar) en het plaatsen van zonnewering (ook vijftig jaar). De raming bedraagt 50.000 euro. 'Mochten we dit in ons eentje moeten financieren, dan gebeurden deze investeringen niet of werden ze op de lange baan geschoven. Met de beoogde subsidies voor zestig procent wordt dit haalbaar.'

Voor Erik Van Roelen is de energiescan zeer nuttig: 'Ik hoop dat dit in de toekomst ook voor andere gebouwen mogelijk wordt. Na de energiescan krijg je een onafhankelijk rapport aangeboden met een gedetailleerd overzicht van energiebesparende maatregelen, geraamde kostprijs en terugverdientijd.'

Halen is een stad met 9500 inwoners en een investeringsbudget van 1 miljoen euro per jaar. 'Als stad investeren we steeds met de hulp van anderen,' zegt Erik Van Roelen. 'De energiescan en de bijhorende subsidies zijn een uitgelezen kans om samen enkele zaken in orde te brengen, met een positief effect op het klimaat. Daarom werven we een medewerker aan om specifiek op zoek te gaan naar subsidies.' Hij hoopt dat de Vlaamse overheid de klimaatmiddelen van de andere sectoren ook op deze manier inzet zodat de stad haar patrimonium kan blijven verduurzamen. ■

KURT SCHOONBAERT IS VVSG-STAFMEDEWERKER
INFRASTRUCTUUR

's Morgens van het veld, 's middags op je bord, ook in de stad

In Sint-Jans-Molenbeek zorgt Atelier Groot Eiland niet alleen voor de trajectbegeleiding van mensen die moeilijk aan de bak komen op de arbeidsmarkt, maar ook voor stadslandbouw en een nauwe band tussen producent en consument. Sinds kort gebeurt dat ook in hartje Brussel, in de Wolf, een foodmarkt aan de Wolvengracht.

‘We willen de consument dichterbij de producent brengen,’ zegt Steffi De Ruyck, uitbater van de pas geopende Food Hub in Wolf. Wolf komt van Wolvengracht, het grote pand van achtereenvolgens ASLK en Fortis waar sinds december ’19 in de ruime vestibule een reeks alternatieve restaurantjes zijn gevestigd. Die band tussen boer en klant noemt Steffi De Ruyck het grootste verschil met andere biowinkels. Hier hangt bij elk product een foto van de boer. ‘Zo maken we de korte keten heel concreet. Van elk product kennen we de producent. Ook de prijzen zijn transparant. We tonen duidelijk welk deel van de prijs naar de boer gaat, wat naar het transport en wat wij ervoor krijgen. Dit is eerlijke handel in de zuiverste betekenis.’ The Food Hub zit mee in de coöperatie Atelier Groot Eiland. ‘Het is de bedoeling dat alles terugkeert naar de aandeelhouders, zijnde de maatschappij. Daarom is die link met de producent belangrijk,’ zegt algemeen coördinator Tom Dedeurwaerder. Voor Steffi De Ruyck gaat dit van de bioburgers uit Oostkamp tot de Siciliaanse boeren van Valdibella: ‘Dat is gestart als sociale-economieproject in de strijd tegen de armoede én de maffia, omdat er dankzij de coöperatie eindelijk werk was voor die jongeren.’

Zo krijgen de boeren en hun medewerkers niet alleen een goed loon, maar erbovenop waardigheid, trots en zelfvertrouwen. ‘Dat is het doel voor alle mensen waarmee we werken,’ zegt Tom Dedeurwaerder. ‘In Atelier Groot Eiland is het altijd onze strategie om met die drie componenten te werken. We bieden tijdelijke werkervaring aan, we zijn conform aan de marktprijzen en duurzaam voor de wereld.’

Korte keten met toegevoegde waarde

Atelier Groot Eiland is 33 jaar geleden ontstaan om kansarmoede te bestrijden door arbeid, namelijk als schrijnwerkerij die voor een groot deel met recuperatiehout werkt. De schrijnwerkerij bestaat nog altijd, maar duurzame voeding wordt almaar belangrijker. Ondertussen telt Atelier Groot Eiland vijf stadslandbouwprojecten, twee restaurants en drie biowinkels.

De eerste moestuin begon in 2015 op de 1500 m² van de Zennebedding achter de schrijnwerkerij die in de oude brouwerij van Belle-Vue gevestigd was. ‘Dat areaal is heel beperkt en dus moet je goed nadenken wat je daar kweekt,’ zegt Tom Dedeurwaerder. ‘Het moeten gewassen zijn die een hoge toegevoegde waarde bieden, en bovendien snelle groei-

Steffi De Ruyck:

'Op elk product tonen we welk deel van de prijs naar de boer gaat, wat naar het transport en wat wij ervoor krijgen. Dit is eerlijke handel in de zuiverste betekenis.'

ers, want er is maar een paar maanden genoeg zonlicht. Dus sla, rucola, war-moes, spinazie, babypompoen en baby-maïs. In de toekomst willen we ook uitzoeken of we er eetbare bloemen kunnen kweken.' De groenten vinden hun weg naar hun eigen restaurants en vijf andere Brusselse restaurants, de vraag is al groter dan het aanbod. Alles gebeurt volgens het korteketenprincipe, 's morgens oogsten en 's middags wordt het al in het restaurant geserveerd.

Daarnaast boert Atelier Groot Eiland ook op het Abattoir in Anderlecht, goed voor 4000 m², op 900 m² bij een woon-zorgcentrum in Anderlecht, 1500 m² achter het Maximiliaanpark en nu in februari starten ze bij de VUB in Jette een CSA (community supported agriculture) op een stuk grond van 9000 m² waar zij instaan voor het zaaïen en planten terwijl de leden zelf komen oogsten in ruil voor een jaarlidgeld. Dat hoeven dan niet per se gewassen met een hoge toegevoegde waarde te zijn. Dat lidgeld maakt dat het economisch rendabel wordt en duurzaam, rechtstreeks uit de grond, terwijl Atelier Groot Eiland er aan arbeidszorg doet.

Iedereen een rugzak

In de restaurants en winkels en op de velden geeft Atelier Groot Eiland opleiding en werkervaring aan mensen die niet aan de bak komen op de arbeidsmarkt. Twee op de drie van deze mensen stromen al binnen een jaar door, maar er zijn ook mensen, met bijvoorbeeld psychoses, die nooit meer op de arbeidsmarkt terecht kunnen. Deze mensen krijgen arbeidszorg, ze blijven aan de slag in de moestuinen. Tom Dedeurwaerder: 'Iedereen die bij ons terecht komt, krijgt trajectbegeleiding, want ze lopen allemaal met een rugzak met problemen in het thuisland, drugs, alcohol of een hoop schulden. We ondersteunen hen. Als je met zulke problemen wordt geconfronteerd en bijvoorbeeld elk moment de deurwaarder kunt verwachten, dan kun je niet goed werken. We verbreden hun bandbreedte en helpen hen bij het zoeken naar hun oplossingen. Zo kan de speelpleinwerking een oplossing zijn tijdens de vakantie, bijvoorbeeld. Op het einde van het traject doen we aan jobcoaching, we stellen samen een cv op, oefenen een sollicitatiegesprek en tonen waar ze vacatures kunnen

vinden zonder hun onrealistische verwachtingen te geven. We zien dat het werkt, twee op de drie stromen door.' Deze mensen zijn door de VDAB erkend of gestuurd, het zijn artikel 60'ers of doorstromers. Dat geldt ook voor de restaurants van Elan vzw waarmee Atelier Groot Eiland onlangs een samenwerking is gestart.

Zoek het niet te ver

De klanten worden kritischer, niet alleen op het vlak van betaalbaarheid, ze willen ook eerlijk eten van goede kwaliteit. Of het nu in het ZeroWaste-project is waarin Atelier Groot Eiland de overschotten van een supermarkt verwerkt of in de zomerbar van het Elizabethpark in Koekelberg, een samenwerking met het lokale gemeenschapscentrum de Plateau, de principes blijven overal gelden. Ze werken bovendien altijd lokaal: 'We verkopen dus geen Heineken of Budweiser, wel Zennebier of Babylon, een ander Brussels bier. En we zullen eerder werken met de horecagroot-

Brussel 11 februari

Voedseldag - Breng je gemeente op smaak!

Mooie voorbeelden komen aan bod op de VVSG-voedseldag. Laat je inspireren om zelf met lokaal voedsel aan de slag te gaan om je gemeente op smaak te brengen.

www.vvsg.be/opleidingen

Tom Dedeurwaerder:
'Het is de bedoeling dat alles terugkeert naar de aandeelhouders, zijnde de maatschappij. Daarom is de link met de producent belangrijk.'

STEFAN DEWILDEKE

handel van over de deur dan met een goedkopere verder weg, want ook op

die manier werk je lokaal en voorkom je transportkosten,' zegt Tom Dedeurwaerder die al dertien jaar de boel coördineert en laat groeien. Toch neemt hij niet elk voorstel aan: 'Telkens vragen we ons af of het overeenkomt met onze visie. Toen Couleur Café vroeg of we de bezoekers klapstoeltjes konden laten maken, hebben we dat na rijp beraad geweigerd, want het sociale luik zou te weinig invulling krijgen.'

Voor de slasoorten van de Zennebed-

ding of de bijzondere Siciliaanse olijfolie kun je in The Food Hub in Wolf (maar ook in Sint-Jans-Molenbeek of Leuven) terecht, maar ook in de restaurants daar die graag de verse producten made in Brussels bestellen. 'Een van hen gebruikt onze bijna onverkoopbare producten voor een smakelijke dagschotel,' zegt Steffi De Ruyck. ■

MARLIES VAN BOUWEL IS HOOFDREDACTEUR VAN LOKAAL

PURO[®]

Fairtrade Coffee
saving the rainforest

PEOPLE

PLANET

Met elk pakje Puro koffie bescherm je een bedreigd stuk van het regenwoud!

PLEASURE

WORLD LAND TRUST

FAIRTRADE

Ontdek hoe jij het verschil maakt op www.puroimpact.com - 0800 44 0 88

Kunst in opdracht: burgers aan zet!

Participatie van burgers staat hoog op de politieke agenda. Beleidsmakers zoeken een breed draagvlak voor projecten en ideeën, en ze besteden veel aandacht en middelen aan participatietrajecten en projecten. De burger heeft op zijn beurt wensen en voorstellen, wil graag bijdragen en het heft in handen nemen. Opdrachten voor hedendaagse kunst bieden mogelijkheden om deze wederzijdse betrokkenheid concreet vorm te geven.

Dikwijls is een kunstopdracht een ‘verfraaiing’ van een wijk of een buurt en het participatieproces dat eraan voorafgaat ‘het gezamenlijk kiezen van een kunstwerk’. Door burgers in een participatieproces opdrachten voor kunst te laten formuleren vanuit een pertinente, maatschappelijke vraag krijgt zowel het kunstwerk als het participatieproces betekenis.

Bij publieke opdrachten ontbreekt het dikwijls aan inhoud. Dat vindt althans de gerenommeerde kunstenaar Daniël Buren (81) die al 55 jaar ervaring heeft met opdrachten. In een lezing vorig jaar in Parijs zei hij dat de term publieke opdracht dikwijls niets te maken heeft met een opdracht, vooral niet in het licht van de geschiedenis. ‘Behalve het aanwijzen van een plaats is er meestal geen sprake van een opdracht. Kunstenaars worden veelal gekozen via een wedstrijd: vijf tot 25 kunstenaars krijgen een uitnodiging om deel te nemen. Soms zijn er open calls met wel 150 inzendingen. De overheid duidt dan alleen een plek aan en kijkt wat de deelnemers ervan ma-

ken. Dat de winnaar van de wedstrijd in opdracht van de stad of gemeente een kunstwerk uitwerkt, is in dit geval helemaal niet waar.’ Daniël Buren beklagt zich erover dat bij opdrachten niet wordt aangegeven waar het kunstwerk over moet gaan, of wat het verband is met de plaats of de gemeenschap waar het terecht komt.

niet kan beoordelen als hij niet heeft nagedacht over de inhoud van de opdracht. ‘Ik heb veel met opdrachtgevers te maken gehad en gemerkt dat het altijd een luie opdrachtgever is die een wedstrijd uitschrijft waarvoor verschillende kunstenaars worden uitgenodigd. De opdrachtgever heeft zijn huiswerk niet gemaakt, hij heeft

Daniël Buren beklagt zich erover dat bij opdrachten niet wordt aangegeven waar het kunstwerk over moet gaan, of wat het verband is met de plaats of de gemeenschap waar het terecht komt.

De luie opdrachtgever?

Een maand later stelde een andere kunstenaar, Peter Struycken (ook 81 en met 55 jaar ervaring), in een interview dat de opdrachtgever geen beargumenteerde keuze voor een ontwerp of kunstenaar kan maken en de resultaten van de kunstenaars

zich niet verdiept in de kunstenaars die hij heeft aangesproken. Hij weet niet wat hij wil, en laat het vervolgens aan zijn vrouw over welke van de voorstellen zij het leukst vindt,’ zegt hij in het radioprogramma *Nooit meer slapen* van de NPO, 7 maart 2019.

De fanfare lever Maakt Vooruitgang, de Kerkfabriek van Heindonk, de muziekacademie van Willebroek, het zangkoor Salvocalee en de feitelijke vereniging 'Inwoners van de Kerkweg van Heindonk' willen in plaats van de parking in het centrum van Heindonk een halte voor ontmoeting, feest en rust. De opdrachtgeversgroep denkt hiervoor eerst aan een kiosk maar een levendige discussie levert een opdracht op om een spanningsveld te creëren tussen de bewoners, de historische dorpskern en het groene karakter van het dorp. Daarvoor denkt kunstenaar-designer Roel Vandebeek meteen aan het archetype van een kapel die hij door een sobere vormgeving, een bewuste materiaalkeuze en met oog voor de gewenste functies op een actuele manier vorm geeft. Het zinken beeld is krachtig maar biedt ook een onderkomen om te schuilen of om muziek te spelen.

Het gemeentehuis van Wevelgem ligt in een Engelse tuin met twee paviljoentjes die aan renovatie toe waren. De Franse kunstenaar Céleste Boursier-Mougenot stelde voor om de bewegingen in de natuur om te vormen tot licht en mist. In het ene paviljoen huist nu een kolonie honingbijen, hun bewegingen worden in een licht- en mistinstallatie zichtbaar in het tweede paviljoen.

Uiteindelijk wordt het kunstwerk gerealiseerd en opgeleverd en dan rolt de publieke opinie er overheen. Wie wil er nu uitleggen waarom dit kunstwerk er moest komen? Als je als overheid vooraf de inhoud niet formuleert, heb je achteraf geen argumenten om dat kunstwerk op die plek te verdedigen. Het kunstwerk is als het ware vanuit het niets neergeploft, en mist de maatschappelijke verbinding die het specifiek voor deze gemeente, buurt of groep maakt. Bovendien wordt het werk niet gedragen door de bevolking, en de opdrachtgever, meestal het gemeentebestuur, wordt daardoor kwetsbaar voor kritiek. Het kan anders.

Willen burgers kunst?

Burgers komen regelmatig bij hun bestuur met vragen of behoeften die

ze via een kunstwerk in de openbare ruimte zichtbaar willen maken. Dikwijls zijn dit concrete vragen, zoals de uitbeelding van een streekverhaal of een gedenkteken voor een verdwenen beroepsgroep, zoals de mijnwerkers. In deze vragen herkent de cultuurcoördinator of de schepen van Cultuur dikwijls niet genoeg artistieke potentie, en dat is terecht. Toch kunnen deze maatschappelijke thema's onder deskundige begeleiding wel omgezet worden in interessante artistieke opdrachten. Vele kunstenaars, bekende en minder bekende, zijn geïnteresseerd in dergelijke opdrachten. In musea en expositieruimtes kom je deze thema's toch ook tegen?

Bemiddelaars met deskundigheid op het gebied van hedendaagse kunst en met daarnaast kennis van procesbegeleiding, kunnen kunst van museale

kwaliteit realiseren aan de hand van vragen van burgers, samen met deze burgers.

Voorbeelden van waardevolle kunstwerken gebaseerd op wensen van burgers vinden we in heel Vlaanderen. In Genk, waar de Italiaanse kunstenaar Luciano Fabro vorm gaf aan het gemeenschappelijke mijnverleden van de

gevers na de oplevering goed in staat ambassadeurs van het kunstwerk te worden.

Met maatschappelijke thema's als uitgangspunt wordt kunst een gedeeld onderwerp van gesprek. Het participatieproces wordt zoals een steen die in het water steeds grotere kringen vormt: in eerste instantie worden de

naar een goed en gepast kunstwerk te evolueren vergt naast kennis van procesbegeleiding ook inzicht en kennis van de hedendaagse kunstscène.

Kunst in de publieke ruimte wordt meestal pas mogelijk door verschillende uitvoeringsbudgetten in de inrichting van de buitenruimte te coördineren. De schepen vervult met zijn brede overzicht tijdens ontwerp en uitvoering een belangrijke rol. De realisatie van een kunstwerk in de publieke ruimte staat of valt immers bij de juiste inbedding in de gemeentelijke processen. Bovendien leveren de schepen en het bestuur een bijdrage van betekenis aan het patrimonium en vooral aan een veel groter publiek dan de initiële groep opdrachtgevers.

In deze vorm van kunstbeleid formuleren burgers, in een participatieproces, kunstopdrachten. Door de opdrachten te laten ontstaan vanuit maatschappelijke betrokkenheid en door zorg te dragen voor de inbedding van het gerealiseerde kunstwerk in de gemeenschap speelt het kunstwerk er uiteindelijk een rol. Het resultaat overstijgt daarmee het participatieve proces. Zo wordt een kunstwerk een betekenisvolle bijdrage aan het patrimonium, gedragen door burgers. ■

THÉRÈSE LEGIERSE IS MEDEWERKER VAN DE NIEUWE OPDRACHTGEVERS

Gesteund door de kennis die ze opdeden tijdens het proces, zijn burger-opdrachtgevers na de oplevering goed in staat ambassadeurs van het kunstwerk te worden.

verschillende bevolkingsgroepen van de stad. In Borgloon, waar de begrafenisondernemer samen met andere betrokkenen een universeel symbool zocht voor de nieuwe begraafplaats. Of in Diest waar ouders en vrienden van de vermoorde Annick Van Uytsel, na jarenlang witte marsen ter nagedachtenis van haar te hebben gelopen, een opdracht gaven aan Mario Airo, die een duurzamer idee van herdenken de vorm gaf van een altijd bloeiende tuin. En dan Herzele, waar leemontginning het landschap aantast maar ook werkgelegenheid creëert. Michael Beutler geeft met zijn Brick Canyon vorm aan het veranderende landschap met een belevingskunstwerk waar je doorheen kunt lopen of fietsen. Ook compostmeesters in Wilbroek, kanovaarders in Neerpelt, maatschappelijk werkers in Gent en een jeugdfanfare in Blaasveld hebben vorm laten geven aan hun wensen via kunstopdrachten.

Door burgers als opdrachtgevers een verantwoordelijkheid te laten nemen bij het formuleren en realiseren van kunstopdrachten spreek je niet alleen deze groep opdrachtgevers aan maar via hen ook hun achterban, familie en burens: een steeds grotere groep. Gesteund door de kennis die ze opdeden tijdens het proces, zijn deze opdracht-

opdrachtgevers en de directe omgeving bereikt, en van daaruit wordt een steeds grotere groep mensen aangesproken. Het kunstwerk wordt de talk of the town.

De rol van het bestuur

De schepen van Cultuur legt, net als voor andere beleidsonderwerpen, zijn oor te luisteren bij de bevolking. Hij detecteert en herkent de vragen om kunst. Samen met de cultuurbeleidscoördinator huurt hij de deskundigheid in om het participatieproces en het opdrachtgeven aan kunstenaars te begeleiden. Het proces om van een vraag

M Leuven 6 februari
M HKA Antwerpen 16 maart
SMAK Gent 20 april

Kunst in opdracht: burgers aan zet!

Samen met de Nieuwe Opdrachtgevers organiseert de VVSG drie ontmoetingen over kunst in opdracht. Aan de hand van internationale voorbeelden, maar ook van de realisaties in Genk, Neerpelt, Wevelgem, Borgloon, Diest en Herzele komt de manier aan bod waarop je burgers als opdrachtgever bij kunstprojecten kunt betrekken, hoe je de kwaliteit van een werk in opdracht kunt garanderen, welke financieringsmogelijkheden er bestaan en hoe het zit met de wet op de overheidsopdrachten, met contracten en onderhoudscontracten.

vvsg.be/opleidingen

CADO, overal een andere invulling

Tien jaar geleden startte in Vosselaar een collectieve autonome dagopvang voor kwetsbare ouderen. Ondertussen telt Thuiszorg Kempen vijf van die dagopvang-locaties, maar in elke gemeente is de werking heel anders. De doelgroep is overal wel dezelfde en die wil Thuiszorg Kempen in de toekomst nog beter ondersteunen.

‘Tien jaar geleden zagen we al toenemende vergrijzing, het dreigende tekort aan personeel in de zorgsector, de vereenzaming van ouderen en de zware druk op mantelzorgers. Anderzijds wilden mensen gezellig samenzijn, mét de nodige ondersteuning,’ zegt Eric Nysmans, directeur van Welzijnzorg Kempen die op basis van deze vaststellingen met een project kon beginnen. ‘Binnen het OCMW van Vosselaar kregen we de ruimte om te experimenteren en te zoeken naar vernieuwende oplossingen.’ Bovendien leverde de Thomas More Hogeschool de wetenschappelijke onderbouw en een draaiboek om Collectieve Autonome DagOpvang op te richten. ‘De CADO van Vosselaar is het model waarop door intens en langdurig werk van enkele Kempense politici de Vlaamse Regelgeving voor CADO’s van 2012 is gebaseerd. Zodra die regelgeving klaar

was, startte ook de dagopvang van Westerlo in het woon-zorgcentrum Parel der Kempen,’ zegt Gil Peeters, manager van Thuiszorg Kempen, die het draaiboek niet opnieuw gebruikte. ‘We hebben in Vosselaar geleerd om niet met een sjabloon te werken. Te strikte regels sluiten de vernieuwingskracht af. Het zou ook verhinderen de CADO in te passen in het lokale beleid. De CADO moet geen eilandje van Thuiszorg Kempen worden, maar een radertje binnen het lokale bestuur.’

Elke dagopvang is anders

Afhankelijk van de gebruikers, de mantelzorgers, zelfs de stagiairs verandert een CADO en de werking ervan. Omdat die van Lille zich in het ontmoetingscentrum bevindt, voelen de vrijwilligers er zich erg bij betrokken en is er interactie met andere groepen zoals mensen met een handicap die er

achter de bar staan. De CADO’s van Westerlo en Herentals zitten allebei op een zorgcampus, waardoor ze in nauwe verbinding staan met het lokale dienstencentrum en het woon-zorgcentrum. De CADO van Westerlo is al enkele jaren actief en kent een sterke bezetting. Die van Herentals is nog maar pas bezig en groeit hard. CADO Ravels is het meest een ‘huis in de rij’, hoewel het bestuur om aan de normering te voldoen toch veel investeringen moest doen. In Ravels is er een heel sterke verbondenheid met de directe burens. De CADO van Vosselaar is de pionier en richt zich vooral op het herstel van de zelfzorg. Vanuit het beleid is er intens denkwerk om ouderenbeleid verder uit te bouwen met de CADO als ankerpunt.

Een thuis voor kwetsbare mensen

Een CADO is niet de plaats voor actieve senioren die op zoek zijn naar

Alle gebruikers van een CADO komen op andere tijdstippen, ze waarderen de kleinschalige, nabije formule.

prikkels en nieuwe dingen om te leren of te beleven, zij vinden hun gading bij socioculturele verenigingen of in een lokaal dienstencentrum. Mensen met een zekere kwetsbaarheid die op zoek zijn naar een plaats waar ze zich geborgen voelen, komen veel meer aan hun trekken in een CADO. Dikwijls zijn het mensen met (beginnende) dementie, die alleen overblijven of van wie de mantelzorger eventueel tijdelijk wegvault. Ze blijven een paar uur tot een volledige dag, ook het aantal bezoekers per dag varieert, van vier tot meer dan tien per dag. Veel cliënten waarderen de kleinschalige, nabije formule. Ze hebben weer iets om naar uit te kijken en beleven plezier aan de actieve dagbesteding. Mantelzorgers kunnen de zorg loslaten wanneer hun familielid in de CADO is, zodat ze weer echt eens tijd voor zichzelf kunnen nemen. Het is voor de mantelzorgers enorm belangrijk dat ze weten dat er voor hun familielid professioneel en met aandacht gezorgd wordt.

De verzorgenden houden van het huiselijke aspect van werken in een CADO. Ook de band die ze opbouwen met de cliënten en hun mantelzorgers ervaren ze als een groot pluspunt. Verzorgenden kunnen hun creativiteit kwijt, elke dag gaan ze met mensen op weg, informeren ze naar wat ze willen doen, waar ze zin in hebben. Dit maakt dat geen enkele dag hetzelfde is. Opvallend snel worden de vacatures ingevuld. Toch draagt een verzorgende veel verantwoordelijk-

heid. 'Het inspelen op de groepsdynamiek, eerder dan op individuele wensen vraagt ook een andere manier om naar je opdracht te kijken,' zegt Gil Peeters. 'Dat is fundamenteel anders dan het werken bij cliënten thuis.'

Inhoudelijke versterking

In 2020 zal Thuiszorg Kempen het referentiekader dementie en ideeën over fundamentele inspraak door gebruikers hanteren in de werking. Voorzitter Jef Pelgrims heeft hierin een opgemerkt traject afgelegd in de zorg in Nederland en zou graag mee de vertaling naar een CADO in Vlaanderen maken. Daarnaast wil Thuiszorg Kempen in plaats van nog meer uit te breiden, zich inhoudelijk versterken. 'Hoe kunnen we meer betekenen voor de mantelzorgers, hoe geven we hun meer inspraak? We willen ook de gemeenschap meer bij de werking van de

dagopvang betrekken en vragen ons af hoe zo'n collectieve autonome dagopvang misschien ook de buurt kan versterken,' zegt Gil Peeters die al snel wil bekijken of een collectieve autonome dagopvang ook op verschillende locaties mensen kan samenbrengen. 'Hierdoor wordt een nog nabijer en kleinschaliger aanpak mogelijk of kan er meer gedifferentieerd worden naar doelgroep of activiteitsaanbod.' Voor Gil Peeters is zo'n collectieve autonome dagopvang een puzzelstukje in een ruimer ouderenbeleid. 'Als je als lokaal bestuur weet welk ouderenbeleid je voor ogen hebt, heb je ook een idee over hoe zo'n collectieve autonome dagopvang eruit moet zien. Vanuit Thuiszorg Kempen kunnen we dit dan operationeel mee opzetten.' ■

LEEN VAN DEN HEUVEL IS VVSG-REGIONAAL STAFMEDEWERKER THUISZORG ANTWERPEN

Welzijnszorg Kempen

Thuiszorg Kempen is een IVA (Intern verzelfstandigd agentschap) van Welzijnszorg Kempen, een welzijnsvereniging die werkt voor de 27 lokale besturen van het arrondissement Turnhout. De vereniging organiseert initiatieven om het lokale sociale en welzijnsbeleid te versterken. Binnen Welzijnszorg Kempen bekijken de lokale besturen hoe ze problemen of uitdagingen op regionaal niveau kunnen wegwerken. Een voorbeeld hiervan is het organiseren van gezinszorg.

Op dit moment bieden twintig lokale besturen gezinszorg aan binnen Thuiszorg Kempen, goed voor 250 verzorgenden en jaarlijks 216.000 uren gezinszorg bij een 1500-tal gebruikers. Door deze schaalgrootte neemt Thuiszorg Kempen ook deel aan het pluralistische samenwerkingsverband Nachtzorg Kempen, waardoor er tijdens de nacht in de Kempen een stevig uitgebouwd en betrouwbaar aanbod bestaat.

Buurtgerichte zorg

Buurtgerichte zorg is een strategie om inclusieve en zorgzame buurten te ontwikkelen. Maar wat betekent dit concreet voor een lokaal bestuur? Welke stappen zijn essentieel om buurtgerichte zorg te organiseren en er de regie over te voeren? Welke rol kunnen lokale dienstencentra daarin opnemen? Hoe kan buurtgerichte zorg tussentijds worden geëvalueerd en bijgestuurd?

We geven helder aan waar je in de praktijk het best op let en geven concrete tips en aanbevelingen.

Aan de slag met buurtgerichte zorg | Auteurs: Elke Verlinden en Dany Dewulf | Prijs: 32 euro | Bestellen via www.politeia.be of info@politeia.be

Vlaamse lokale besturen zijn wereldwijd voorlopers wat betreft de lokale vertaling van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. De voorbije jaren verhoogden ze het bewustzijn over en het politiek engagement voor deze doelstellingen en integreerden zij ze op concrete manieren in hun beleidsplannen. Zo ondertekende een op de drie gemeenten al de engagementsverklaring van de VVSG, integreerde minstens een op de vijf gemeenten de doelstellingen in het lokale bestuursakkoord, en zal naar schatting minstens een op de vier gemeenten ze mee hebben opgenomen in haar nieuwe meerjarenplan 2020-2025.

HELEEN VOETEN IS VVSG-STAFMEDEWERKER INTERNATIONAAL

Energieneutrale kazernes

Voor de Vlaamse brandweezones is duurzaamheid al lang geen ver-van-hun-bedshow meer. Denk daarbij in de eerste plaats aan ecologische duurzaamheid of aan wat goed is voor onze planeet. Bij de bouw van nieuwe kazernes bijvoorbeeld wordt de laatste jaren vaak een stapje verder gezet dan wat de wettelijke bepalingen en normen opleggen. Verschillende brandweezones opteren voor Bijna Energieneutrale (BEN) kazernes, of kazernes waarin ecologische principes worden toegepast. Zo zal het administratieve gebouw van de nieuwe brandweerpost in Mechelen voldoen aan de BEN-standaard: goede isolatie en luchtdichtheid, installatie van een warmtepomp, zonwering, fotovoltaïsche panelen, ledverlichting en temperatuurregeling via koelbalken. Ook de kazerne van Melle is een voorbeeld van duurzame infrastructuur. Ze beschikt over driedubbele beglazing, een zonneboiler en ventilatie met energievriendelijke koeling. Dankzij investeringen in moderne technologie kunnen de poorten vanop afstand worden geopend en is de werking van de pompen via apps controleerbaar. Deze duurzame vernieuwingen dragen bij aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, de zeventien zijn immers ook onderling verbonden. Draag je aan de ene doelstelling bij, dan boek je automatisch ook vooruitgang op andere. Het efficiënt gebruik van moderne technologieën, zoals in Melle, draagt bij aan de betrouwbare en veilige werking van een kazerne en dus aan het welzijn van de brandweerlieden. Intensieve zuivering van afvalwater zoals in Berendrecht heeft dan weer een positief effect op de kwaliteit van grond en grondwater.

Levenskwaliteit van de brandweerman en -vrouw

Duurzame ontwikkeling is meer dan ecologie, het verbetert ook de huidige levensomstandigheden van iedereen op aarde zonder daarbij die van toekomstige generaties in gevaar te brengen. De Vlaamse brandweerkorpsen tonen zich inspirerende voorlopers op verschillende gebieden. Zo hebben ze bijzondere aandacht voor de mens achter de brandweerman of -vrouw. Het vormings-, trainings- en opleidingsbeleid van de Vlaamse brandweer is van hoogstaande kwaliteit en gebouwd op pijlers zoals fysieke fitheid, permanente bijscholing en mentaal welzijn. Vlaanderen is zelfs een voortrekker wat dat laatste aspect betreft: de brandweezones zetten met zogenaamde 'antennes' in op een intern netwerk voor psychologische opvang. Dit netwerk bestaat uit meer dan 200 terreinwerkers, zoals brandweerman, ambulanciers en psychologen die een opleiding hebben gevolgd om hun eigen collega's te kunnen bijstaan bij preventie, behandeling en nazorg van traumatische ervaringen, eigen aan dit vak.

STEFAN DEWICHERE

Samen sterk

Ook voor burgerparticipatie, inspraak en efficiënt bestuur haalt de Vlaamse brandweer de laatste jaren goede punten: samen met het Instituut Fysieke Veiligheid in Nederland en met de Universiteit Antwerpen organiseerde Brandweer Vereniging Vlaanderen in 2018 de 'brandweertoets', een belevingsenquête voor alle hulpverleningszones. Alle operationele, ondersteunende en administratieve medewerkers werden daarbij uitgenodigd een vragenlijst over hun ervaringen en hun beleving bij de brandweer in te vullen. En omdat participatieve, duurzame beleidsplanning de basis is van sterke dienstverlening, beslisten enkele brandweertzones in 2019 al om hun beleidsplannen voor de periode 2020-2025 op de leest van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen te schoeien. Zo nam de brandweertzone Vlaamse Ardennen de doelstellingen visueel mee in het meerjarenplan door verschillende beleidsdoelstellingen te koppelen aan de bijhorende SDG's.

De brandweerkorpsen in Vlaanderen werken sinds 2017 samen in de twintig Vlaamse hulpverleningszones die samen met de Raad van Zonecommandanten en de VVSG hun krachten bundelen in het Netwerk Brandweer. Dat wil samenwerken met overheden op alle niveaus om een efficiënte brandweer uit te bouwen en de hulpverleningszones te professionaliseren. De zones willen als collectief meer wegen op de besluitvorming – bijvoorbeeld in verband met de financiering van ziekenwagendiensten. Het Netwerk Brandweer zet op zijn beurt weer nieuwe samenwerking en concrete projecten op met het Belgische Netwerk en de Federatie van Verenigingen voor Brandweercommandanten in de Europese Unie. Partners stimuleren elkaar: als de Vlaamse brandweertzones de SDG's in het hart sluiten, zullen hun nationale en internationale partners gemotiveerd worden om ook hun steentje bij te dragen.

Wat duurzaamheid betreft staan de Vlaamse brandweertzones ook nog voor uitdagingen, want ze moeten op alle zeventien domeinen de ambities scherpstellen. Hoe zit het bijvoorbeeld met de gendergelijkheid en -beeldvorming binnen de korpsen? Wordt er voldoende ingezet op het bereiken van minderheden en kansengroepen in het personeelsbeleid? Is er ruimte voor onderzoek, innovatie, proefprojecten? Hoe duurzaam is het aankoopbeleid en hoe ethisch zijn eventuele investeringen? Kiest de brandweer voor duurzame producten bij evenementen? En worden bij oefeningen consequent milieuvriendelijke alternatieven afgewogen tegenover klassieke materialen zoals blusschuimen?

→ Wil je deze denkoefening maken met jouw korps? Neem dan een kijkje op www.vvsg.be/sdgs voor het aanbod van de VVSG wat betreft sensibiliserings- en beleidsmateriaal, of nodig de VVSG uit om ter plaatse een infosessie te komen geven over de integratie van de SDG's in je werking (contact: internationaal@vvsg.be).

Lille houdt van duurzaam

‘Armoede bestrijden, de planeet beschermen, welzijn verzekeren voor iedereen, hieraan werken we als gemeente, maar het is ook een taak van iedereen,’ zegt de Lilse schepen Chiel Danckers. Niet alleen voor het meerjarenplan gebruikte het bestuur de zeventien doelstellingen als leidraad, het toetst er elk initiatief aan. Maar het bestuur doet dit niet alleen, in Lille zijn er veel duurzame helden.

Lille is een van de 95 lokale besturen die in september meededen aan de Week van de Duurzame Gemeente ter gelegenheid van de vierde verjaardag van de Duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. De besturen maakten de zeventien doelstellingen beter bekend bij de inwoners door lokale duurzame helden in de schijnwerpers te zetten. In Lille was het volgens schepen Chiel Danckers, bevoegd voor onder meer lokaal mondiaal beleid, niet moeilijk om helden te vinden. ‘Integendeel, maar de keuze was wel moeilijk, omdat er zoveel mensen en organisaties zich inzetten. We gaan daarom elk jaar andere helden aanduiden. Dit jaar hebben we er acht in de kijker gezet. De vrije basisschool De Wingerd verdient de titel voor het mooie vergroeningsproject van de school en het bestrijden van kansarmoede met het project “Kleine kinderen, grote kansen”. Natuurpunt Lille draagt zorg voor 185 hectare prachtige natuur in onze gemeente. Imker Oliver Willems sensibiliseert de inwoners over het belang van bijen. Net als de andere Oxfam Wereldwin-

kels werkt Oxfam Wereldwinkel Gierle aan structureel eerlijke wereldhandel. Onze Solidariteitsraad zet zich in voor een lokale werking over internationale ontwikkelingssamenwerking, duurzame ontwikkeling en lokaal mondiaal beleid. Het GielsBos is een voorziening die ondersteuning op maat aanbiedt aan personen met een beperking. De vrijwilligers van Het GielsBos bezorgen de cliënten keer op keer prettige extra’s. De vrijwilligers van het Lokaal Opvanginitiatief maken dan weer samen met de medewerkers van het OCMW asielzoekers wegwijs in de gemeente. Tot slot zijn er de vrijwilligers van woon-zorgcentrum Lindelo die een belangrijke plaats innemen naast de personeelsleden en de familieleden van de bewoners.’

Via de gemeentelijke website en de nieuwsbrief werd iedereen uitgenodigd om te gaan kijken naar de lokale helden van Lille op www.duurzamegemeente.be. Op de gemeentelijke Facebookpagina stond elke dag van de Week van de Duurzame Gemeente een andere held of heldin in de kijker met een mooie foto en de doelstelling

waaraan hij of zij werkt. Deze berichten werden telkens massaal geliket en gedeeld.

Met deze campagne wilde het gemeentebestuur ook anderen stimuleren om de rol van duurzame held op zich te nemen. ‘Als gemeente zijn we de motor die de boel draaiende houdt, we zijn de deeltjesversneller die de weg toont, ondersteunt en het goede voorbeeld geeft. Maar het zijn toch vooral onze inwoners, onze verenigingen, onze bedrijven en organisaties die ervoor instaan dat er iets verandert. Hun impact is het grootst. Wat zij doen, kan onze gemeente en onze wereld onmiddellijk ten goede komen,’ zegt Chiel Danckers.

Duurzaamheid in alle plannen

‘Omdat we duurzaamheid in onze gemeente belangrijk vinden, hebben we de zeventien duurzaamheidsdoelstellingen volledig verweven in ons meerjarenplan,’ zegt Chiel Danckers. ‘Steunen de zeventien duurzameontwikkelingsdoelstellingen op de vijf pijlers mens, planeet, welvaart, vrede en partnerschap, dan zijn de vijf doelstellingen van ons meerjarenplan er de lo-

Chiel Danckers:

‘Als gemeente zijn we de motor die de boel draaiende houdt, maar het zijn toch vooral onze inwoners, onze verenigingen, onze bedrijven en organisaties die ervoor instaan dat er iets verandert.’

De vrijwilligers van het GielsBos bezorgen de cliënten met een beperking prettige extra's.

In Lille zijn er veel duurzame helden, ze krijgen terecht een beloning.

kale vertaling van: onze planeet, onze bruisende gemeente, onze veiligheid, onze verbondenheid en onze sterk bestuurd gemeente. Zo zijn we een voorbeeld voor inwoners, bedrijven en verenigingen voor een duurzamere levenswijze.'

Elke doelstelling bevat actieplannen met heel concrete acties. Elke actie in het meerjarenplan is gekoppeld aan minstens één doelstelling. De allereerste actie in het Lilse meerjarenplan gaat bijvoorbeeld over weldoordacht ruimtelijk beleid en kernverdichting, dat is werken aan SDG 9 en 11. 'Deze denkoefening hebben we gedaan voor elke actie en elke SDG,' zegt Chiel Danckers. 'De volledige administratie en het volledige college hebben meegewerkt aan deze puzzel. Werken aan duurzaamheid is een taak van iedereen. Door de oefening op deze manier te doen is iedereen erbij betrokken.' Die betrokkenheid ligt Chiel Danckers na aan het hart: 'We moeten onze inwoners betrekken bij het beleid, van jong tot oud. Daarom organiseren we inspraak bij de opmaak van een speelweefselplan. Dat plan moet kinderen en hun ouders veilig en aangenaam door de gemeente loodsen. Het moet de mensen samenbrengen. Met een seniorentrefpunt in onze vier dorpen willen we de vereenzaming, die gepaard gaat met de vergrijzing in onze gemeente, tegengaan. We gaan ook van start met buurtbabbels. Elk jaar krijgen vier buurten de kans om een budget in te zetten om hun buurt aangenamer te maken.'

Duurzaamheid op alle vlakken

Lille kiest resoluut voor ledverlichting in de gebouwen en de straten. Er zijn veel initiatieven om jong en oud zolang mogelijk in het eigen dorp te laten wonen. Met een bindende visie op woonkwaliteit geeft het bestuur duidelijke regels en meer structuur in de ruimtelijke ordening. Voor de weekendzones komt er met een RUP een duidelijk kader om nieuwe permanente bewoning te ontmoedigen. Chiel Danckers: 'We ondersteunen ook initiatieven om te komen tot meer lokale, duurzame energieopwekking zoals zonnepanelen. We nemen de regie op om te kijken waar zonnepanelen haalbaar zijn in de KMO-zones. Vanuit ons respect voor de biodiversiteit zetten we maximaal in op natuurbescherming. We kiezen resoluut voor ecologisch verantwoord beheer van openbaar groen en bermen. We proberen afval te vermijden. Waar dit niet mogelijk is, opteren we voor recycling. En dan bestuderen we nog de haalbaarheid van een fietsbibliotheek en een kringloopwinkel.' Nog concreter is de aanpassing van de tarieven van het recyclingpark volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Wie veel afval produceert, moet hiervoor meer betalen dan wie afval voorkomt. Daarnaast bieden we veel meer gratis fracties aan, dus wie goed sorteert, wordt beloond. In elke schoolomgeving hebben we fietsstraten gemaakt om de veiligheid van onze kinderen te verhogen. Dit jaar kwam er in elk dorp een filiaal van de Academie voor

Beeldende Kunst en we namen een extra kracht in dienst om in te zetten op vrijwilligersbeleid. Begin 2020 zijn er twee extra medewerkers gestart op sociale zaken. Ook op lokaal mondiaal beleid hebben we ondertussen een nieuwe kracht. We willen onze solidariteitsraad en zijn leden, die schitterende projecten hebben lopen, meer in de verf te zetten in onze gemeente. We porren jongeren die op stage gaan in een ontwikkelingsland aan met een subsidie van 250 euro. Deze moeten ze inzetten voor hun project. In ruil vragen we of ze achteraf op een prettige locatie zoals het jeugdhuis een korte presentatie willen houden voor hun vrienden, familie of andere geïnteresseerden. We zijn hiermee nog maar net gestart, maar het enthousiasme is er. De toekomst ziet er dus goed uit, met dank aan al die enthousiaste jongeren.'

Daarnaast doet Lille ook mee aan alle andere soortgelijke initiatieven van Dikketruiendag tot de Week van de Fair Trade. 'Onze vijf doelstellingen laten zich bovendien makkelijk samenvatten in een visie met een hoog duurzaamheidsgehalte,' zegt Chiel Danckers. 'Deze visie willen we dan ook zo vaak mogelijk naar buiten brengen: We willen een duurzame, bruisende, veilige gemeente zijn waar verbondenheid en open communicatie centraal staan. Met een sterk bestuur willen we dit waarmaken.' ■

WIM GODSCHALK IS COMMUNICATIEVERANTWOORDELIJKE VAN LILLE

Een archief beheren doe je sowieso niet alleen, en al evenmin zittend aan je bureau

WIE

Chris Vandewalle

WAT

Archivaris voor stad en OCMW Diksmuide

HOE

Coördineert en beheert de uiteenlopende administratieve en private archieven, samen met vrijwilligers en in overleg met collega's in alle diensten van stad en OCMW. Zet met dezelfde mensen ook archiefmateriaal in voor historische en erfgoedprojecten, die de geschiedenis van Diksmuide actueel houden. Helpt burgers bij het vinden van de juiste archiefstukken.

HOEVEEL

Chris Vandewalle is bezig aan zijn 22ste werkjaar. Hij startte als archivaris in 1998.

Bij archiveren komt zoveel meer kijken dan je op het eerste gezicht zou denken. Chris Vandewalle kan er urenlang honderduit over vertellen. Weg stoffig imago van de archivaris – hier weerklinkt een modern en actief netwerk van mensen die het collectieve geheugen en de geschiedenis van de stad ordenen en levendig houden.

‘Alle archieven van de stad Diksmuide en haar veertien deelgemeenten komen hier samen,’ schetst Chris Vandewalle. ‘De oudste stukken dateren uit de twaalfde eeuw en lopen fragmentarisch verder tot de zeventiende eeuw. Voor het moderne archief van de gemeentelijke administratie moet je 1919 als startdatum nemen. De 19de-eeuwse archiefstukken gingen tijdens de Eerste Wereldoorlog verloren, oudere archiefstukken werden meegenomen door de bezetter. Het archief van de OCMW-administratie kwam er een tiental jaar geleden bij. Verder zijn er ook heel wat private en persoonlijke archieven die we graag recupereren, opnemen, bewaren en beheren: van een vereniging bijvoor-

beeld, een boeiend bedrijf, een dorpsraad, een schuttersgilde, een vroedvrouw, noem maar op. Die stukken zijn heel waardevol, want ze werpen een licht op de sociale geschiedenis en op de ziel van de lokale gemeenschap.’

Een archivaris verzamelt, inventariseert, ontsluit, bewaart, conserveert en stelt archieven ter beschikking van de burger en de administratie. ‘Dat gaat van bewijsstukken die iemand nodig heeft voor een bouw aanvraag tot informatie voor stamboomonderzoek, de voorgeschiedenis van een pas aangekocht huis, historische gegevens over de familie of het dorp, de lotgevallen van een

STEFAN DEWICKERE

Het geheugen van de stad als verbindend project

in de oorlog gesneuvelde grootvader,' legt Chris Vandewalle uit. 'Mensen komen langs op afspraak, kunnen in de leeszaal de archiefstukken raadplegen en ook online zoeken in de databanken. Ik help hen door bronnen aan te reiken en gericht door te verwijzen. Naar aanleiding van de grote herdenking van 14-18 was het hier druk. Als burgers dan blij komen aanzetten met een vondst, geeft dat een goed gevoel. Omdat ik over ieder tijdvak maar ook over bestaande en nieuwe zoektoepassingen advies moet kunnen geven, moet ik mezelf voortdurend bijscholen. Dat is goed, het verrijkt me en houdt me alert.'

Het blijft dus niet bij oud papier, en ook niet bij de standaardtaken. 'Het accent verschuift al een tijdje naar digitaal archiefbeheer,' aldus Chris Vandewalle. 'Een massa gegevens moet gekanaliseerd en beheerd worden, zowel voor de administratie als voor de zoekende burger. We ordenen en selecteren wat

we bijhouden, en bepalen ook wat wanneer mag worden vernietigd. We volgen daarbij de archiefwetgeving. En los daarvan zet onze dienst regelmatig historische erfgoedprojecten in gang met of betreffende de beschikbare archiefstukken. De archeologische opgravingen in de binnenstad zetten we bijvoorbeeld in historisch perspectief door de artefacten op een tijdlijn te plaatsen. En momenteel werken we aan het Feniks 2020-project dat het verhaal brengt van de wederopbouw van Diksmuide na de Eerste Wereldoorlog, met een tentoonstelling en een publicatie.'

Het zijn samenwerkingsprojecten en partnerschappen die het archiefbeheer pas echt maken tot wat het is, benadrukt Chris Vandewalle. 'Vorig jaar kreeg ik er een collega bij, die zich vooral met Feniks 2020 en de erfgoedwerking bezighoudt. Een archief beheren doe je sowieso niet alleen, en al evenmin zittend aan je bureau. Ik doe de coördinatie wel, maar ik werk ook veel samen. Zonder onze vrijwilligers bijvoorbeeld zou het er heel anders uitzien. Een vijftal vrijwilligers beschrijven foto's voor onze digitale beeldbank Westhoek Verbeeldt, die kadert in een groter intergemeentelijk erfgoedproject. Op vaste dagen helpen andere vrijwilligers bij allerlei praktische archieftaken. Maar evengoed nemen ze al eens een interview af bij burgers voor een historisch project, als ze daar interesse voor hebben.' Onder-

steuning op het vlak van online inventarisering krijgt de dienst nog van de provincie, en met de andere archiefdiensten uit de Westhoekregio en het Rijksarchief worden nuttige adviezen en oplossingen uitgewisseld.

'Minstens even belangrijk om te vermelden is dat ik bij de collega's van de stads- en OCMW-administratie op ongeveer elke dienst een aanspreekpunt heb, iemand die "archiefminded" is en waarmee ik projectmatig het administratief archief kan ordenen,' zegt Chris Vandewalle. 'De mensen die dagelijks met dossiers werken, hebben nu eenmaal het beste inzicht in de opmaak van die dossiers die erg technisch kunnen zijn. Zij voeden me met hun kennis, en ik adviseer hen. Eén dag per week trek ik naar het sociaal huis en het woon-zorgcentrum om te bekijken wat er gearchiveerd kan worden. Bij andere diensten grijp ik vragen over archivering aan als een gelegenheid om ter plaatse te gaan kijken en samen een plan uit te werken: wat hebben we, wat willen we bewaren? We zetten samen termijnen op verschillende soorten dossiers. De stukken die zo overblijven, brengen we onder in het centrale archief. Per jaar werk ik zo een aantal diensten af. Dat is een prettige manier van werken, niet? Ik doe zo de ronde van de stad per fiets, en blijf niet in mijn ivoren toren zitten.' (lacht) ■

PIETER PLAS IS REDACTEUR VAN LOKAAL

agenda

ONTDEK ONS OPLEIDINGSAANBOD OP WWW.VVSG.BE/OPLEIDINGEN

februari

Aalst 4 februari

Turnhout 21 april

Aarschot 14 mei

Hallo, is dit discriminatie?

Wat doe je als een collega een racistische mop vertelt, of als een cliënt een racistische opmerking maakt?

In deze opleiding leer je discriminatie herkennen en erop reageren. De begeleiding van deze interactieve vorming is in handen van Unia en SKAN.

vvsg.be/opleidingen

Mechelen, vanaf 4 februari

Duurzame steden

In acht avonden hoor je van acht gerenommeerde onderzoekers hoe de stad duurzamer kan worden. Je kunt de lessen ook apart volgen.

background-education.be

Brussel 5 februari

Geel 28 april

Berchem 30 april

AGB of niet?

Hoe organiseert je bestuur de zorg? Kies je voor een autonoom gemeentebedrijf of net niet? Zo'n strategische beleidsbeslissing vergt een doordachte werkwijze. Samen overlopen we alle elementen.

vvsg.be/opleidingen

Leuven 6 februari

Antwerpen 12 februari

Kunst in opdracht als democratisch proces

Participatie van burgers staat hoog op de politieke agenda. Beleidsmakers en medewerkers zoeken een breed draagvlak voor projecten en ideeën. De (individuele) burger heeft op zijn beurt vragen en voorstellen waarmee hij (politieke) beslissingen wil beïnvloeden. Kunst biedt mogelijkheden om deze wederzijdse betrokkenheid vorm te geven.

vvsg.be/opleidingen

Brussel 11 februari

Voedseldag – breng je gemeente op smaak!

Steden en gemeenten werken meer en meer aan een lokale voedselstrategie. Zo brengen ze lokaal en

gezond voedsel dichterbij de inwoners en beperken ze voedselverlies. Op deze tweede VVSG-voedseldag maak je kennis met inspirerende projecten, partners en collega's en breng je je gemeente op smaak.

vvsg.be/opleidingen

Vlaanderen 11 februari

Dikketruiendag

Dikketruiendag is een jaarlijkse symbolische actie. Het thema dit jaar is 'Meer biodiversiteit helpt het klimaat'. Ga ook voor een biodiverse en klimaatbestendige gemeente.

dikketruiendag.be/overheden

www.klimaatruimte.be

Affligem 13 februari

Geel 9 juni

Berchem 11 juni

Samenwerken? Een zorgvereniging opzetten? Verzelfstandigen? Privatiseren? Stopzetten?

Kunnen we voor onze dienst warme maaltijden niet beter samenwerken met een private traiteur, privatiseren we onze schoonmaakdienst? Brengen we onze dienst gezinszorg onder in een zorgvereniging, samen met de buurgemeenten? Of starten we een eigen zorgbedrijf zoals Antwerpen?

vvsg.be/opleidingen

Berchem 20 februari

Gent 23 april

Brussel 15 september

Brugge 17 november

Dilemmatraining: training in morele oordeelsvorming

In iedere gemeentelijke organisatie komen bestuur, leidinggevend en medewerkers geregeld voor morele dilemma's te staan. Persoonlijke overtuigingen en sociale normen mogen niet de maatstaf zijn, maar wetten, regels en voorschriften zijn soms onvolgende als basis. Na deze training kun je wél het juiste antwoord vinden op lastige morele vraagstukken.

vvsg.be/opleidingen

maart

Gent 3 maart

Procesmanagement

Dit is een introductie in de principes van procesmanagement en procesgericht denken. Je maakt kennis met een laagdrempelige methodiek en handige tools om je werkprocessen in kaart te brengen en op een doordachte manier te verbeteren.

vvsg.be/opleidingen

Gent 5 maart

Vervolgopleiding 'Hallo, is dit discriminatie?' – reallifesimulaties

Nam je al deel aan de opleiding 'Hallo, is dit discriminatie?', dan is dit iets voor jou. In deze workshop oefen je onder leiding van Klein Barnum gesprekstechnieken met een acteur en vier andere deelnemers.

vvsg.be/opleidingen

Berchem 5 maart

Hasselt 10 maart

Kortrijk 17 maart

Herkennen van signalen van stress en burn-out

Kun je als leidinggevende stress en burn-out herkennen? Wat is het verschil? Wat kan een organisatie doen ter preventie van stress? Wat is de rol van leidinggevend? Met tips om zelf niet aan burn-out ten prooi te vallen.

vvsg.be/opleidingen

Brussel 20 maart

Politiek en Integriteit voor raadsvoorzitters

Onder meer dankzij het nieuwe model deontologische code van de VVSG en de toenemende maatschappelijke aandacht ervoor engageren lokale besturen zich meer en meer voor integriteit. Was de aandacht voor deontologie en integriteit tot nu toe vooral gericht op het personeel, nu verschuift ze naar de politici. Dat is een goede zaak, maar niet evident in de politieke wereld met zijn eigen spelregels.

vvsg.be/opleidingen

Op zoek... naar nieuwe collega's?

De VVSG biedt verschillende tariefformules aan voor de plaatsing van vacatures, zoals een gezamenlijke formule met Poolstok. www.vvsg.be/vacatures.

april

Brussel 3 april Politiek en Integriteit voor burgemeesters en schepenen

Onder meer dankzij het nieuwe model deontologische code van de VVSG en de toenemende maatschappelijke aandacht ervoor engageren lokale besturen zich meer en meer voor integriteit. Was de aandacht voor deontologie en integriteit tot nu toe vooral gericht op het personeel, nu verschuift ze naar de politici. Dat is een goede zaak, maar niet evident in de politieke wereld met zijn eigen spelregels. vvsg.be/opleidingen

02-02-2020

STAD HASSELT

Wijkmanager

03-02-2020

GEMEENTE OVERIJSE

- Deskundige ruimtelijke planning
- Deskundige orde en handhaving
- Projectleider Publieke Ruimte

STAD VEURNE

Directeur woon-zorgcentrum

POOLSTOK

3 junior accountmanagers Human Resources (regio's Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Vlaams Brabant)

INTRADURA

Projectcoördinator

GEMEENTE OLEN

HR-medewerker

04-02-2020

SOLVA

Adviseur lokaal woon- en energiebeleid

STAD EN OCMW DIEST

Informatiebeheerder-archivaris

GEMEENTE BOECHOUT

Deskundige personeel

05-02-2020

GEMEENTE KORTENBERG

- Projectwerker personeel
- Patrimoniumbeheerder
- Projectenbeheerder grondgebiedzaken

GEMEENTE EDEGEM

Maatschappelijk assistenten

GEMEENTE PUURS-SINT-AMANDS

Expert mobiliteit

GEMEENTE ZONNEBEKE

- Financieel directeur
- Algemeen directeur

06-02-2020

WEST-VLAAMSE INTERCOMMUNALE

Stafmedewerker intergemeentelijk omgevingsambtenaar

GEMEENTE SCHILDE

Manager technische dienst

DE LIJN

Coördinator milieu

07-02-2020

DE LIJN

Interne auditor

09-02-2020

GEMEENTE LINKEBEEK

Hoofdadministratief medewerker

09-02-2020

STAD GENK

- Coördinator noodplanning / smart safety
- Team mobility
- Expert participatie

STAD TIENEN

- Afdelingshoofd ontmoeten en beleven
- Beleidscoördinator
- Mobiliteitsambtenaar
- Omgevingsambtenaar
- Diensthoofd burgerzaken
- Erfgoedcoördinator
- Depotverantwoordelijke/collectieregistrator erfgoed
- Technisch medewerker erfgoed
- Gemeenschapswacht – vaststeller

10-02-2020

GEMEENTE KAPRIJKE

ICT-deskundige

GEMEENTE EN OCMW LAAKDAL

Deskundige omgevingsvergunning (stedenbouw)

12-02-2020

GEMEENTE PUURS-SINT-AMANDS

Expert ICT

GEMEENTE HAM

Hoofd maatschappelijk werker

14-02-2020

GEMEENTE NIEL

Deskundige openbare werken

GEMEENTE MEERHOUT

Manager grondgebonden zaken

15-02-2020

GEMEENTE EN OCMW BIERBEEK

- Diensthoofd algemene zaken
- Diensthoofd welzijn

17-02-2020

GEMEENTE MERELBEKE

Algemeen directeur

19-02-2020

WEST-VLAAMSE INTERCOMMUNALE

Stafmedewerker participatie en procesbegeleiding

27-02-2020

ZORGVERENIGING MINTUS

Directeur Ons Huis

01-03-2020

FARYS

Adviseur sportbeheer – exploitatie

INLEVERING

PERSONEELSADVERTENTIES

Lokaal 3 (maartnummer) – 7 februari

Lokaal 4 (aprilnummer) – 6 maart

Uw personeelsadvertenties

in **Lokaal, VVSG-week,**

op de **VVSG-website**

én getweet via **@JobLokaal**

INFORMATIE

vacatures@vvsg.be

Jouw gemeente en Fluvius, een winning team!

Eén jaar lang al zorgen Marjan, Jacob, Tom, Karima en meer dan 5 000 andere Fluvius-medewerkers ervoor dat het gas- en elektriciteitsnetwerk vlotjes tot bij de mensen in jouw gemeente komt. Zo kunnen zij er gezellige tv-avonden mee beleven, lekker koken voor vrienden, en zoveel meer. En het genieten mag blijven duren, want ook het komende jaar zetten onze medewerkers zich in voor een sterke dienstverlening. Wij staan paraat voor jouw gemeente.

Bedankt voor de vlotte samenwerking!

Kijk voor meer info op
[fluvius.be/lokaal-bestuur](https://www.fluvius.be/lokaal-bestuur).

fluvius.
Tot bij u

A young child with blonde hair in a bun, wearing a white t-shirt with a blue pattern and khaki pants, is captured mid-air, jumping over a puddle on a playground. The child's right arm is extended outwards. In the background, there is a yellow slide and a green metal play structure. The ground is a mix of concrete and reddish-brown safety matting.

Het lokale welzijn is uw missie.

U daarin steunen de onze.

Het welzijn van uw inwoners is uw absolute prioriteit. Uw **Relationship Manager** heeft dit goed begrepen en stelt financiële oplossingen voor die helpen uw missie waar te maken en uw leven vergemakkelijken.

[ing.be/publicsector](https://www.ing.be/publicsector)

ING